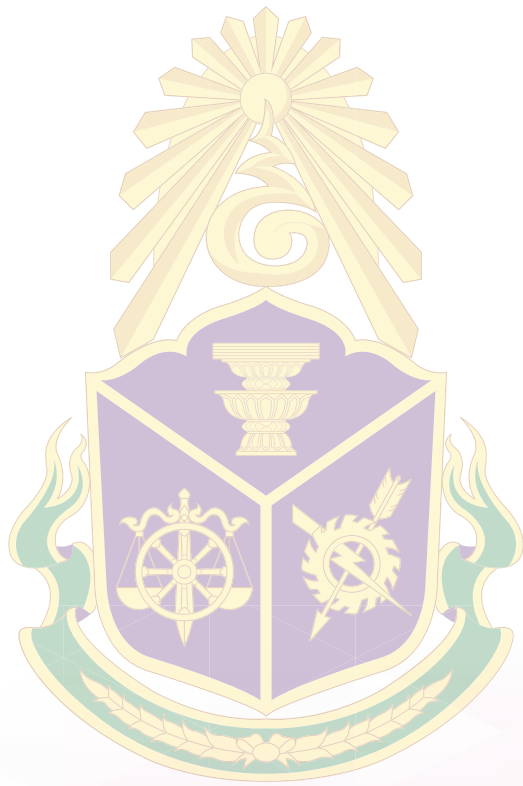

คดี**สินบน**

กับการรับทรัพย์สิน

หรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าพนักงานของรัฐ

สารจากกรรมการ ป.ป.ช.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าพนักงานของรัฐ มิให้เกิดการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์ทับซ้อน และเป็นกฎหมายที่ป้อมปรามการกระทำความผิดในเรื่องของ “สินบน” แต่เนื่องจากความผิดตามมาตรา 128 มีโทษทางอาญา จึงมีผู้นำกฎหมายไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้องหรือเป็นเครื่องมือในการกลั่นแกล้งผู้อื่น ซึ่งไม่เป็นไปตามความมุ่งหมายของบทบัญญัติมาตรา 128 หรือตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ในฐานะที่ผมรับผิดชอบในเรื่องการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์ทับซ้อน จึงมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะให้ข้าราชการหรือเจ้าพนักงานของรัฐไม่กระทำอันเป็นการขัดแย้งระหว่างประโยชน์ของตนเองกับและประโยชน์ส่วนรวม หนังสือเล่มนี้ จึงเป็นเครื่องมือหนึ่งในการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะดำเนินคดีในความผิดฐานเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้รับตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 กับความผิดฐานเจ้าพนักงาน เรียกรับ ยอมจะรับสินบนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาหนึ่งในเรื่องของการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์ทับซ้อน ให้เข้าใจถึงหลักเกณฑ์องค์ประกอบความผิดและเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านคดีในความผิดทั้ง 2 ฐาน ตลอดจนผู้ที่ได้อ่านหนังสือเล่มนี้ ก็สามารถประพฤติปฏิบัติตนหรือปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด เพื่อมิให้มีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายหรือกระทำความผิดกฎหมายซึ่งมีโทษทางอาญา หากเป็นจริงตามวัตถุประสงค์ข้างต้นแล้วก็จะส่งผลดีต่อประเทศชาติและส่วนรวม

(นายณัฐจักร ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา)

กรรมการ ป.ป.ช.

และประธานอนุกรรมการป้องกันการกระทำความผิด
เกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคล
กับประโยชน์ส่วนรวม

คำนำ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 เป็นบทบัญญัติเพื่อป้องกันมิให้มีการเรียกรับสินบน เป็นกฎหมายที่มีลักษณะเป็นการป้อมปรามการกระทำความผิดการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมซึ่งอาจนำไปสู่การทุจริต โดยกำหนดห้ามมิให้เจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้รับตามกฎหมาย ดังนั้น หากเจ้าพนักงานรับสินบน อันเป็นการกระทำครบองค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ก็ย่อมเป็นการกระทำอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ถือเป็นความผิดฐานเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้รับตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 ซึ่งมีคำพิพากษาวินิจฉัยว่าความผิดทั้ง 2 ฐาน เป็นความผิดกรรมเดียวกัน

หนังสือเล่มนี้ มีวัตถุประสงค์ที่เป็นเครื่องมือให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจความผิดฐานเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้รับตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 กับความผิดฐานเจ้าพนักงานรับสินบน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 และความสำคัญในการดำเนินคดีองค์ประกอบความผิดและลักษณะการกระทำความผิด ทั้ง 2 ฐานดังกล่าว

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานที่สามารถเป็นแนวทางให้ผู้อ่านมีความเข้าใจความผิดมาตรา 128 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 กับความผิดตามมาตรา 149 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เพื่อมิให้เจ้าพนักงานของรัฐกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือกระทำความผิดตามบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว รวมถึงเป็นแนวทางในการดำเนินคดีตามบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว ซึ่งหากเป็นจริงตามวัตถุประสงค์ข้างต้นแล้วก็จะส่งผลดีต่อประเทศชาติและประโยชน์ส่วนรวม

สำนักงานชดกันแห่งผลประโยชน์

สำนักงาน ป.ป.ช.

สารบัญ

บทที่ 1

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสินบน

- ความเป็นมาเกี่ยวกับสินบน 1
- ความหมายของสินบน 2
- คำศัพท์ที่สื่อถึงสินบน 2
- ข้อมูลสถิติคดีพร้อมบทวิเคราะห์ 7
- รายงานสถานการณ์ค่ากล่าวหา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 12

บทที่ 2

ความผิดฐานเจ้าพนักงาน เรียก รับ ยอมจะรับสินบน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149

- คำอธิบายความผิดมาตรา 149 ตามประมวลกฎหมายอาญา พร้อมข้อสังเกต 14
- การเปรียบเทียบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 149 กับความผิดฐานอื่น 32
- ตัวอย่างเรื่องกล่าวหาที่เกี่ยวกับการเรียก รับ หรือยอมจะรับสินบน ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง 34

บทที่ 3

ความผิดฐานเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย

- ความเป็นมา 42
- หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าพนักงานของรัฐในต่างประเทศ 43
- หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าพนักงานของรัฐ ตามมาตรา 128 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 46
- กรณีตัวอย่าง 56

บทที่ 4

ความผิดฐานเจ้าพนักงานเรียก รับ ยอมจะรับสินบน กับความผิดฐานเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากผู้ใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย

- ข้อพิจารณาความผิดฐานเจ้าพนักงานรับสินบน กับ ความผิดฐานเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย 64
- การดำเนินคดีฐานความผิดเจ้าพนักงานรับสินบนกับความผิดฐานเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ที่นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย 66

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เอกสารอ้างอิง

67
73

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสินบน

ความเป็นมาเกี่ยวกับสินบน

เรื่องของสินบนในประเทศไทยปรากฏข้อความในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง หลักที่ 1 ด้านที่ 1 ว่า “ไพร่ฟ้า ลูกเจ้าลูกขุนพิแลผิดแผกเสกกว้างกัน สนวนดูแท้แล้วจึง แล่งความแก่ ข้าด้วยชื่อ บ่เข้าผู้ลัก มักผู้ซ่อน เห็นข้าว่าทาบใคร่พิน เห็นสินทาบใคร่เดือด”¹ แปลได้ว่า ถ้าประชาชนหรือลูกเจ้าขุนมูลนาย ผู้มียศศักดิ์คนใดมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกันหรือ เป็นความกันก็ให้ทำหน้าที่สอบสวนให้แน่นอนและให้ตัดสินความให้แก่เขาทั้งหลาย ด้วยความยุติธรรม ไม่เข้าข้างโจรหรือผู้เบียดบังทรัพย์ผู้อื่น เห็นทรัพย์ของคนอื่นก็ไม่อยากได้ เห็นสินผู้อื่นก็ไม่ริษยา กล่าวคือ ตุลาการทำหน้าที่สอบสวนและตัดสินความด้วยความยุติธรรม ไม่เข้าข้างคนใดและไม่เห็นแก่ทรัพย์สินของผู้อื่นหรือสินบน

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงมีพระราชประสงค์ให้สร้าง ป้อมปราการตามหัวเมืองซึ่งต้องมีการกะเกณฑ์คนไปก่อสร้าง แต่บางคนไม่ยอมทำงานจึงรวบรวม เงินมาให้เจ้าพระยาโกษาธิบดี (เหล็ก) ซึ่งเป็นข้าหลวงที่สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงไว้วาง พระราชหฤทัย เพื่อให้เจ้าพระยาโกษาธิบดี (เหล็ก) ถวายความเห็นในการยับยั้งการสร้าง ป้อมปราการ ต่อมาสมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้ทรงทราบถึงเหตุที่เจ้าพระยาโกษาธิบดี (เหล็ก) ถวายความเห็นในการยับยั้งสร้างป้อมปราการเพราะได้รับเงินจากคนไม่ยอมทำงาน จึงสั่งลงทัณฑ์ เจ้าพระยาโกษาธิบดี (เหล็ก) โดยการโบยอย่างหนักจนล้มป่วยและถึงแก่อนิจกรรมในเวลาต่อมา

ปัจจุบัน การบริหารภาครัฐของไทยมีวิวัฒนาการและการพัฒนาระบบบริหารภาครัฐ จึงเกิดรูปแบบ “สินบน” รูปแบบใหม่ขึ้น อาทิ สินบนข้ามชาติ สินบนในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ สินบนในการอนุมัติ อนุญาต เป็นต้น

สินบนเกิดจากเจ้าพนักงานของรัฐได้ปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจรัฐ โดยอีกฝ่ายได้ให้ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ไม่ว่าจะการให้นั้นจะเกิดจากความสมัครใจหรือไม่ก็ตาม และการ ปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจรัฐ จะชอบหรือมิชอบด้วยกฎหมายก็ตามซึ่งล้วนก็เป็นสินบนทั้งสิ้น และสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐ จนเป็น

¹ ประมวลข้อมูลเกี่ยวกับจารึกพ่อขุนรามคำแหง. สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร.

เหตุของความเลื่อมล้ำการได้รับจัดสรรทรัพยากรหรือความไม่เท่าเทียมในการรับบริการหรือการดำเนินการจากรัฐ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการค้าของประชาชนโดยตรง ส่วนในด้านธุรกิจการจ่ายสินบนเป็นการเพิ่มต้นทุนหรือเพิ่มภาระให้ผู้ประกอบการเมื่อธุรกิจหรือกิจการได้มีการจ่ายสินบน ซึ่งถือเป็นต้นทุนประเภทหนึ่งก็จะถูกผลักภาระให้กับผู้ซื้อ ไม่ว่าจะในรูปแบบการขึ้นราคาสินค้า การลดคุณภาพหรือปริมาณของสินค้า ซึ่งล้วนแต่ส่งผลต่อกำลังการซื้อที่ลดลงและส่งผลกระทบต่อธุรกิจของผู้ประกอบการ เศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคง รวมถึงการพัฒนาประเทศ

ความหมายของสินบน

คำว่า สินบน หมายถึง ทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่ให้แก่บุคคลเพื่อให้ผู้นั้นกระทำการหรือละเว้น ไม่กระทำการตามที่ยุ่จ่ายเงินสินบนต้องการ คำว่า สินบน ประกอบด้วยคำว่า สิน กับคำว่า บน “สิน” เป็นคำไทย แปลว่า ทรัพย์สิน ส่วนคำว่า “บน” เป็นคำภาษาเขมรว่า บน (อ่านว่า บ้อน) หมายถึงการขอร้อง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วย โดยสัญญาว่าหากช่วยให้สำเร็จแล้วจะให้สิ่งของตอบแทน สินบน จึงหมายถึงเงินที่ให้ในลักษณะการบน แต่เป็นการบนเพื่อให้ช่วยในการทุจริต การให้สินบนจึงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง การให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่บ้านเมืองเพื่อให้อนุมัติโครงการต่าง ๆ ทำให้รัฐต้องจ่ายเงินมากกว่าที่ควรจ่ายจริงหลายเท่า จัดเป็นการฉ้อราษฎร์บังหลวงโดยตรง แต่อย่างไรก็ตาม การจ่ายเงินที่เรียกว่าเงินสินบนอีกประเภทหนึ่ง คือเงินที่จ่ายให้แก่ผู้นำจับผู้ที่กระทำความผิดกฎหมาย ภาษาไทยเรียกว่า สินบนนำจับ เช่น ผู้ที่ช่วยชี้เบาะแสให้ตำรวจจับผู้ร้ายหรือผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดจะได้รับสินบนนำจับ²

สินบน ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

(1) (โบราณ) น. ทรัพย์สินหรือสิ่งของที่จะให้เป็นเครื่องบูชาคุณหรือตอบแทนผู้ที่จะช่วยให้อสำเร็จตามประสงค์

(2) (กฎหมาย) น. ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ให้แก่บุคคลเพื่อจูงใจให้ผู้นั้นกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าจะการนั้นชอบหรือไม่ชอบด้วยหน้าที่

(3) น. เงินที่จ่ายให้แก่ผู้นำจับ

คำศัพท์ที่สื่อถึงสินบน

1. “**จับแป๊ะเจี๊ยะ**” เป็นภาษาจีน มาจากคำว่า “แป๊ะ” แปลว่า ขาว ว่างเปล่า กับ “เจี๊ยะ” ที่แปลว่า กิน ซึ่งรวมกันหมายถึง กินเปล่าหรือเงินกินเปล่า โดยมีที่มาจากคนจีนมีวัฒนธรรมในการไปหาใครจะมีการเอาของไปให้ผู้นั้นเป็นการสร้างมนุษยสัมพันธ์ เวลาคนจีนไปค้าขายที่ใด

² บทวิทยุรายการ “รู้ รัก ภาษาไทย” โดย สำนักงานราชบัณฑิตยสภา ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2554 เวลา 7.00 – 7.30 น.

มักจะมิของไปให้คนในพื้นที่หรือผู้มีอิทธิพลในพื้นที่นั้นโดยไม่จำกัดเฉพาะเจ้าพนักงานของรัฐเพียงอย่างเดียว³

คำว่า “กินเปล่า” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง (1) [-เปล่า] ก. ได้ประโยชน์เปล่า ๆ ไม่ต้องตอบแทน. (2) [-เปล่า] น. เรียกเงิน ทรัพย์สิน หรือสิ่งอื่น ๆ ที่เสียไปเพื่อให้ได้สิทธิตามที่ตกลงกันว่า เงินกินเปล่า (3) [-เปล่า] ว. ได้ประโยชน์แต่ฝ่ายเดียว เช่น ตะกินเปล่า

“เงินแป๊ะเจี๊ยะหรือเงินกินเปล่า” ยังหมายถึง **ค่าตอบแทนล่วงหน้า** (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4546/2540) “...ตึกแถวที่โจทก์เช่านั้นอยู่ริมถนนเพชรบุรีตัดใหม่ ถือว่าเป็นทำเลดีคมนาคมสะดวก ย่อมเป็นที่ต้องการของผู้ประกอบการค้าที่มีประสงค์เช่าเพื่อประกอบธุรกิจ จึงน่าจะมีการจ่ายค่าตอบแทนล่วงหน้าหรือที่เรียกว่าเงินแป๊ะเจี๊ยะหรือเงินกินเปล่าให้แก่ผู้ให้เช่า...” ทั้งนี้ “เงินแป๊ะเจี๊ยะ” มักใช้ในการให้สินบนในวงการการศึกษา เช่น การให้เงินเพื่อฝากบุตรหลานเข้าโรงเรียนดังหรือได้เข้าเรียนในห้องเก่ง ห้องพิเศษ ดังเช่นที่ปรากฏตามหน้าข่าวในปัจจุบัน

2. “เงินใต้โต๊ะ” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง ว. เรียกเงินที่แอบให้กันโดยมิชอบ โดยปรกติจะให้แก่ใต้โต๊ะ ซึ่งเงินใต้โต๊ะเป็นเงินเพื่อจูงใจหรือตอบแทนเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการอนุมัติ อนุญาต หรือการเร่งรัดในการดำเนินงาน เช่น จ่ายเงินใต้โต๊ะเพื่อได้รับการอนุญาตก่อสร้างอาคาร จ่ายเงินใต้โต๊ะเพื่อรับการอนุมัติงานจ้าง หรือเจ้าหน้าที่ตั้งเรื่องให้ช้าเพื่อให้จ่ายเงินใต้โต๊ะ เป็นต้น

3. “ส่วย” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง (1) (โบ) น. รายได้แผ่นดินประเภทหนึ่ง เรียกเก็บเป็นสิ่งของหรือเงินตราแทนการเข้าเดือนหรือการรับราชการ (2) น. สิ่งของพื้นเมืองที่เมืองหลวงเรียกเกณฑ์จากหัวเมืองเป็นประจำเพื่อใช้ประโยชน์ในราชการ (3) น. บรรณาการจากประเทศราช

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา “ส่วย” จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากร ที่เรียกกันว่า “ส่วยสาอากร” ซึ่งคำว่า “ส่วย” หมายถึง สิ่งของที่รัฐบาลเรียกจ้องเอาจากเมืองที่อยู่ภายใต้ปกครองหรืออยู่ในความคุ้มครองเป็นค่าตอบแทนการปกครอง⁴ แต่ปัจจุบัน “ส่วย” เกิดจากการสมัครใจของประชาชนหรือบ้านเมือง เพื่อปล่อยให้ผู้ประกอบการผลิตกฎหมายสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้หรือได้รับความคุ้มครองหรือได้รับการอำนวยความสะดวก เช่น การเปิดบ่อน การพนัน ผลิตกฎหมาย การค้าประเวณี หรือการลักลอบนำแรงงานต่างด้าวเข้าประเทศ เป็นต้น และส่วนใหญ่จะมีการกำหนดระยะอย่างแน่นอน เช่น เป็นรายสัปดาห์หรือรายเดือน เป็นต้น

³ รายการศิลปสโมสร ออกอากาศเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2561 ช่อง THAI PBS

⁴ กรมสรรพากร. <https://www.rd.go.th/publish/3459.0.html>

4. “**สินน้ำใจ**” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “เงินหรือทรัพย์สินที่ให้เป็นการรางวัล” คำว่า “สินน้ำใจ” นิยมใช้สำหรับการให้สิ่งของเพื่อเป็นตอบแทนที่บุคคลได้กระทำการให้ แต่ในบางกรณีการให้สินน้ำใจก็อาจเป็นสินบนได้ ดังปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 238-244/2489 “ปลัดอำเภอประจำตำบลรับผ้าไว้เป็น**สินน้ำใจ** ไม่จับกุมผู้กระทำความผิดฐานมีผ้าผิดบัญชีที่แจ้งปริมาณไว้มีผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 137 เพราะเป็นการละเว้นหน้าที่เพื่อให้คุณแก่ผู้กระทำความผิด แม้จำเลยจะมีได้มีหน้าที่ตรวจจำนวนผ้าที่แจ้งปริมาณก็ดี แต่จำเลยมีอำนาจและหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติปกครองท้องถิ่น”⁵

5. “**ค่าดำเนินการ**” หมายถึง การเรียก “สินบน” ในกรณีที่เป็นการทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดแก่เจ้าพนักงานของรัฐ เพื่อให้เจ้าพนักงานของรัฐดำเนินการในการปฏิบัติหน้าที่ หรือเป็นการเร่งรัดเจ้าพนักงานของรัฐดำเนินการในหน้าที่ ส่วนใหญ่มักปรากฏในกรณีเป็นการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานรัฐในการขออนุมัติ อนุญาต เพื่อเร่งรัดกระบวนการพิจารณาของเจ้าพนักงานของรัฐ หรือให้เจ้าพนักงานของรัฐใช้ดุลพินิจเป็นกรณีพิเศษ รวมถึงการขอรับบริการหรือการอำนวยความสะดวกจากหน่วยงานของรัฐด้วย ดังปรากฏในคำพิพากษา คดีหมายเลขดำที่ อท.19/2560 คดีหมายเลขแดงที่ อท. 20/2561 ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 1 “จำเลยที่ 2 รับราชการในตำแหน่งช่างรังวัดได้เรียกเงินค่าดำเนินการออกโฉนดที่ดิน โดยนาง ส. กับนาง บ. จ่ายเงินให้แก่จำเลย ที่ 2 จำนวน 2 ครั้ง รวมเป็นเงินคนละประมาณ 7,000 บาท เงินที่จ่ายให้แก่จำเลยที่ 2 เป็นค่าหลักเขตที่ดินรวมตลอดถึงค่าถากถางวัชพืชในที่ดินด้วยก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเงินที่มากเกินไปสมควร ประกอบกับจำเลยที่ 2 เป็นผู้ปลอมโฉนดที่ดินซึ่งมีชื่อ นาง ส. กับนาง บ. เป็นผู้ถือ กรรมสิทธิ์ จึงเชื่อว่าเงินที่นาง ส. กับ นาง บ. จ่ายให้แก่จำเลยที่ 2 เป็นเงินที่จำเลยที่ 2 เรียกเอาเป็น**ค่าดำเนินการและค่าใช้จ่ายในการทำโฉนดที่ดินปลอมอันเป็นการกระทำการในตำแหน่งโดยมิชอบด้วยหน้าที่** การกระทำของจำเลยที่ 2 จึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149...”

6. “**ค่าอำนวยความสะดวก**” หลักการสากลได้ให้คำนิยามของ “ค่าอำนวยความสะดวก” หมายถึง ค่าใช้จ่ายจำนวนเล็กน้อยที่จ่ายแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างไม่เป็นทางการ และเป็นการให้เพียงเพื่อให้มั่นใจว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะดำเนินการตามกระบวนการ หรือเป็นการกระตุ้นให้ดำเนินการรวดเร็วขึ้น โดยกระบวนการนั้นไม่ต้องอาศัยดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐ และเป็นการกระทำอันชอบด้วยหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น รวมทั้งเป็นสิทธิที่นิติบุคคลพึงจะได้ตามกฎหมายอยู่แล้ว เช่น การขอใบอนุญาต การขอหนังสือรับรอง การได้รับการบริการสาธารณะ เป็นต้น

⁵ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

มาตรา 137 เจ้าพนักงานคนใด เรียก รับ หรือยอมว่าจะรับ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างใดใด อันมิควรจะได้ตามกฎหมาย ไว้เป็นของน้ำใจ ส่วนตัวมันเองก็ดี ให้ผู้อื่นก็ดี เพื่อเป็นเครื่องอุปการะแก่การที่มันให้คนอื่นหรือให้โทษ หรือละเว้นมิให้คนอื่นหรือมิให้โทษ แก่ผู้หนึ่งผู้ใด ในการที่มันกระทำด้วยอำนาจในหน้าที่นั้น ท่านว่ามันมีความผิด ต้องวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสองปี และให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาท ด้วยอีกสองหนึ่ง

อย่างไรก็ดี ในส่วนของนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย นิติบุคคลไม่ควรจ่ายค่าอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ว่าในกรณีใด ๆ และควรมีการสื่อสาร ที่ชัดเจนถึงข้อห้ามดังกล่าวให้บุคลากรภายในองค์กรและผู้ที่มีความเกี่ยวข้องทางธุรกิจกับนิติบุคคลรับรู้รับทราบทั่วกัน เพราะการยอมให้บุคลากรของนิติบุคคลจ่ายค่าอำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความเสี่ยงสูงมากที่จะกลายเป็นการให้สินบน ทั้งนี้ หากนิติบุคคลปฏิเสธการจ่ายค่าอำนวยความสะดวกก็จะช่วยลดต้นทุนที่ไม่จำเป็นในการดำเนินธุรกิจ สนับสนุนให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างโปร่งใส รวมทั้งเกิดการแข่งขันทางธุรกิจที่เท่าเทียม⁶

7. “ค่าน้ำร้อนน้ำชา” เป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่เรียกเงินจากประชาชนเกินค่าธรรมเนียมเล็กๆ น้อยๆ⁷ หรือเป็นค่าตอบแทนจากการทำหน้าที่ ดังคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7429/2560 “...โจทก์เป็นลูกจ้างจำเลย ตำแหน่งผู้จัดการฝ่ายวิศวกรรมซ่อมบำรุงและฝ่ายวิศวกรรมระบบทำความเย็น โจทก์เรียกร้องค่าน้ำร้อนน้ำชาเป็นการตอบแทนจากนายอาลี ผู้ประมุขงานก่อสร้างอาคารห้องเย็นของจำเลย แต่นายอาลีไม่จ่ายเงินให้โจทก์ ถือว่าโจทก์ประพฤติตนไม่ซื่อตรงเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ จำเลยเลิกจ้างโจทก์โดยมีเหตุอันสมควร ไม่เป็นการเลิกจ้างที่ไม่เป็นธรรม...”

8. “ค่าหัวคิว”หรือ“กิบหัวคิว” หมายถึง การเรียกร้อยเอาเงินหรือผลประโยชน์จากผู้ดำเนินกิจกรรมที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้มีอิทธิพลหรือผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลในเรื่องนั้นๆ เพื่อแลกกับความสะดวกหรือสิทธิในการดำเนินกิจกรรมก่อนผู้อื่น เช่น มีข่าวว่าคนที่กู้เงินจากกองทุน ถูกหักค่าหัวคิวไปคนละ 15 เปอร์เซ็นต์ ถ้าแผนกได้รับงบประมาณครั้งนี้ หัวหน้าแผนกจะได้ค่าหัวคิวไม่น้อย เธอจะขั้บรถมอเตอร์ไซค์ในซอยนี้ก็ได้อ แต่ต้องจ่ายค่าหัวคิวมาก่อน เขากินหัวคิวพวกเราไปแล้วคนละสามพันเพราะเราอยากได้เงินกู้อี้อ⁸

9. “เงินทอน” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายไว้ว่า เงินส่วนที่เกินราคาสິงของที่จ่ายคืนให้แก่ผู้จ่ายเงิน. ซึ่งมักจะใช้ในการซื้อขายสินค้า แต่ “เงินทอน” ในด้านของสินบนจะเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานของรัฐเรียกเงินส่วนต่างจากการที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นได้ดำเนินการในการจัดจัดสรรงบประมาณหรือสิทธิประโยชน์จากรัฐให้กับบุคคลใดหรือหน่วยงานใด เมื่อบุคคลใดหรือหน่วยงานใดได้รับงบประมาณจากรัฐไม่ว่าจะเป็นเงินอุดหนุนหรือเงินสนับสนุนก็จะต้องแบ่งส่วนที่ได้รับให้แก่เจ้าพนักงานของรัฐที่อนุมัติ อนุญาตหรือดำเนินการให้ซึ่งถือเป็นเงินทอน หรืออีกกรณีหนึ่ง คือ กรณีที่หน่วยงานของรัฐทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้างและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ขอรับเอาส่วนแบ่งจากคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง กรณีเช่นนี้ก็จะใช้เรียกเป็น “เงินทอน” เช่นกัน คำว่า “เงินทอน” ในด้านของสินบนที่ปรากฏตามสื่อ เช่น กรณีเงินทอนวัดเงินทอนโครงการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น

⁶ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. คู่มือแนวทางการกำหนดมาตรการ ควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคลในการป้องกันการให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศและเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ

⁷ หนังสือพิมพ์แนวหน้า, คอร์รัปชัน(จบ) วันอังคาร ที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560, <https://www.naewna.com/politic/columnist/28452>.

⁸ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, “หัวคิว”, 5 กรกฎาคม 2556. <http://legacy.orst.go.th/?knowledges>.

10. “กินตามน้ำ” เป็นสำนวนไทย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายไว้ว่า การรับของสมนาคุณที่เขาเอามาให้โดยไม่ได้เรียกร้อง (มักใช้แก่เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ)

“กินตามน้ำ” ในด้านของสินบน รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ ได้เรียบเรียงไว้ในสารานุกรมการเมืองไทย ฉบับที่ 3 สถาบันพระปกเกล้า “กินตามน้ำ” เป็นคำที่ล้อเลียน กระทบกระเทียบเปรียบเปรยการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจให้คุณและโทษกับบุคคลอันเป็นการกระทำในลักษณะฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือคอร์รัปชันอันเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย แต่การที่นักการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือที่เรียกว่า “กินสินบาท คาคาสินบน” หรือที่เรียกสั้นๆ ว่า “กิน” นั้นเขาได้ทำตามอย่างของผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็น “เจ้านาย” หรือทำตามอย่างของคณะบุคคล ส่วนใหญ่ที่ร่วมงานกัน ก็เรียกว่า “กินตามน้ำ” ทั้งนี้ เขาเชื่อว่าเขาจะได้รับการปกป้องคุ้มครองจาก “เจ้านาย” หรือเพื่อนร่วมงานที่กระทำการฉ้อราษฎร์บังหลวงด้วยกัน ในทางตรงข้ามถ้าเขาปฏิเสธไม่ร่วมมือด้วยเขาก็อาจได้รับผลร้ายติดตามมาได้ ต่อมาคำ “กินตามน้ำ” ได้นำมาใช้ล้อเลียนในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจให้คุณและโทษบุคคลทั้งในส่วนราชการ องค์การปกครองท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชนด้วย⁹

11. “ค่ารับรอง” ค่ารับรองและของขวัญเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมของนิติบุคคลเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีหรือในบางโอกาสถือเป็นการแสดงออกของมารยาททางสังคม ซึ่งค่ารับรองอาจรวมถึงค่าที่พัก ค่าโดยสารสำหรับการเยี่ยมชมสถานที่ประกอบการ การศึกษาดูงานหรือค่าอาหารและเครื่องดื่ม ส่วนของขวัญอาจมีหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น เงิน สินค้า บริการ บัตรกำนัล เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายเหล่านี้อาจถือเป็นสินบนหากเป็นการให้เพื่อจูงใจเจ้าหน้าที่ของรัฐให้กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ และบ่อยครั้งมักถูกปกปิดในทางบัญชีโดยการบันทึกรายการที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง เช่น บันทึกเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการจัดการอบรม ค่าที่ปรึกษา หรือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการส่งเสริมด้านการตลาด เป็นต้น¹⁰

⁹ สารานุกรมการเมืองไทย ฉบับที่ 3 สถาบันพระปกเกล้า, รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ เรียบเรียง, <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=กินตามน้ำ>.

¹⁰ คู่มือแนวทางการกำหนดมาตรการ ควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคลในการป้องกันการให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศและเจ้าหน้าที่ขององค์กรระหว่างประเทศ, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

ข้อมูลสถิติคดีพร้อมบทวิเคราะห์

จากสถิติจำนวนเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ถึงเดือนกันยายน 2563 (ข้อมูล ณ วันที่ 12 ตุลาคม 2563) ซึ่งเป็นข้อมูลเรื่องร้องเรียนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ดังนี้

- 1) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149¹¹
- 2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 103¹² และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128¹³
- 3) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502 มาตรา 6¹⁴

ฐานความผิด	จำนวนเรื่อง	คิดเป็นร้อยละ
ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149	948	93.86
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 103 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128	38	3.76
พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502 มาตรา 6	24	2.38
รวม	1,010	100

¹¹ อ้างแล้วหน้า 14

¹² พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา 103 ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินหรือ ประโยชน์อื่นใดจากบุคคล นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย หรือกฎ ข้อบังคับที่ออกโดย อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เว้นแต่การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา ตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของผู้ซึ่งพ้นจากการเป็น เจ้าหน้าที่ของรัฐมาแล้วยังไม่ถึงสองปีด้วยโดยอนุโลม

¹³ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 29, หน้า 46

¹⁴ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502

มาตรา 6 ผู้ใดเป็นพนักงาน เรียก รับหรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในหน้าที่ ไม่ว่าจะรับนั้นจะชอบหรือชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือประหารชีวิต

พบว่า จำนวนเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับเรื่องสินบนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 93.86 ของจำนวนเรื่องร้องเรียนทั้งหมด รองลงมา คือเรื่องร้องเรียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 103 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 ซึ่งกรณีความผิดเกี่ยวกับ สินบนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ย่อมมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการ รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต เนื่องจากเป็นกรณีของการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด อันมิควรได้ โดยชอบด้วยกฎหมาย และทั้งสองกรณีถือเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่าง ประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมเช่นเดียวกัน ในการกระทำความผิดเรื่องหนึ่งจึงอาจเป็น ความผิดได้ทั้งเรื่องสินบนและการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด

จำนวนเรื่องร้องเรียนแยกตามประเภทหน่วยงาน

ภาพรวมเรื่องร้องเรียนแยกตามประเภทหน่วยงาน

หน่วยงาน	ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149	พ.ร.บ.ประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปราม การทุจริต ๔ มาตรา 103 และมาตรา 128	พ.ร.บ.ว่าด้วย ความผิดของพนักงาน ในองค์การหรือหน่วย งานของรัฐ ๔ มาตรา 6	รวม
ส่วนราชการระดับกระทรวง	271	13	0	284
ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	7	5	3	15
องค์กรตามรัฐธรรมนูญ	8	1	0	9
องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ	7	0	0	7
ส่วนราชการมีฐานะเป็นกรม ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี หรือกระทรวง	71	2	0	73
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	564	14	1	579
รัฐวิสาหกิจ	7	3	17	27
หน่วยงานอื่นของรัฐ	0	0	2	2
ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา	1	0	0	1
ไม่ระบุ	12	0	1	13
รวม	948	38	24	1,010

จะเห็นว่าหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสถิติจำนวนเรื่องร้องเรียนสูงสุด ทั้งคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 และคดีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 103 และ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 รองลงมาคือส่วนราชการระดับกระทรวง

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาจำนวนสถิติคดีในส่วนของหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เปรียบเทียบกับจำนวนหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ (ข้อมูลจากกองกฎหมาย และระเบียบท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ณ วันที่ 9 กันยายน 2563)

จะเห็นว่า การที่หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสถิติจำนวนเรื่องร้องเรียนสูงสุด ทั้งคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 และคดีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 103 และ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 จึงเป็นกรณีที่จำนวนคดีสอดคล้องกับจำนวนหน่วยงานที่มีจำนวนมากถึง 7,850 หน่วยงาน และเป็นประเภทของหน่วยงานที่มีจำนวนมากที่สุดของประเทศ ย่อมส่งผลให้มีจำนวนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานเป็นจำนวนมากเช่นกัน ซึ่งอาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดการ ร้องเรียนเรื่องการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นจำนวนมากกว่าหน่วยงานประเภทอื่น

ส่วนราชการระดับกระทรวง กรม ที่มีจำนวนคดีร้องเรียนสูงสุด 5 ลำดับแรก

ลำดับ	หน่วยงาน	ประมวล กฎหมาย อาญา มาตรา 149	พ.ร.บ.ประกอบ รัฐธรรมนูญว่า ด้วยการป้องกัน และปราบปรามการ ทุจริต ๔ มาตรา 103และ มาตรา 128	พ.ร.บ.ว่าด้วย ความผิดของ พนักงาน ในองค์การ หรือหน่วยงาน ของรัฐ ๔ มาตรา 6	รวม
1	กระทรวงศึกษาธิการ	73	3	0	76
2	กระทรวงมหาดไทย	61	5	0	66
3	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	60	2	0	62
4	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	28	0	0	28
5	กระทรวงคมนาคม	21	3	0	24

ส่วนราชการระดับกระทรวง กรม ที่มีจำนวนคดีร้องเรียนคดีรวมกันสูงสุด 5 ลำดับแรก เรียงตามลำดับ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงคมนาคม เมื่อพิจารณาใน 3 ลำดับแรก จะเห็นว่าเป็นหน่วยงานที่มีส่วนราชการในสังกัดจำนวนมากและเป็นหน่วยงานที่มีส่วนราชการกระจายตัวไปในพื้นที่ ราชอาณาจักรและรายจังหวัดทั่วประเทศ ประกอบกับเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจอำนาจหน้าที่สัมผัสใกล้ชิดกับประชาชนทั้งในเรื่องการศึกษา ความมั่นคงและความสงบสุขของประเทศ รวมถึงมีเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติงานอยู่เป็นจำนวนมาก จึงย่อมเป็นเหตุปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มีคดีร้องเรียนเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมจำนวนมาก

ภาพรวมกลุ่มพฤติการณ์การกระทำความผิดตามมาตรา 149 แยกตามประเภทหน่วยงาน

ประเภทหน่วยงาน	(1) การจัดซื้อ จัดจ้าง	(2) การเงิน และการบัญชี	(3) การบริหาร งานบุคคล	(4) การบังคับใช้ กฎหมาย	(5) การบริการ	(6) อื่น ๆ	รวม
ส่วนราชการระดับกระทรวง	111	41	34	30	93	77	386
ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	4	0	0	0	0	3	7
หน่วยงานตามรัฐธรรมนูญ	0	0	1	7	0	0	8
หน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ	0	0	0	2	0	4	6
ส่วนราชการมีฐานะเป็นกรมไม่สังกัด สำนักนายกรัฐมนตรีหรือกระทรวง	2	13	2	46	2	9	74
หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	231	59	310	29	58	49	736
รัฐวิสาหกิจ	3	0	4	0	1	3	11
หน่วยงานอื่นของรัฐ	2	1	2	7	0	3	15
รวม	353	114	353	121	154	148	1,243

หมายเหตุ : กลุ่มพฤติการณ์การกระทำความผิด

- (1) การจัดซื้อจัดจ้าง (อาทิ การปกปิดประกาศเพื่อกีดกันผู้เสนอราคา การเรียกรับเงินเพื่อช่วยเหลือให้ได้รับงาน การเบิกจ่ายเงินทั้งที่งานยังไม่เสร็จ)
- (2) การเงินและการบัญชี (อาทิ การยักยอกเงิน การปลอมแปลงเอกสารการเงิน การจัดเก็บรายได้)
- (3) การบริหารงานบุคคล (อาทิ การกำหนดตำแหน่ง การสอบบรรจุ การแต่งตั้ง การโอน การต่อสัญญาจ้าง หรือ การประเมินผลที่เอื้อประโยชน์แก่พวกพ้อง รวมทั้งการเรียกส่วนแบ่งจากเงินโบนัส)
- (4) การบังคับใช้กฎหมาย (อาทิ การตรวจสอบ การสืบสวนสอบสวน การดำเนินคดี โดยเห็นแก่ทรัพย์สินที่ได้รับหรือ อาจจะได้รับเพื่อประโยชน์ของเครือญาติหรือพวกพ้อง)
- (5) การบริการ (อาทิ การรับผลประโยชน์เพื่อออกใบอนุญาตต่าง ๆ หรือจากการให้บริการของเจ้าพนักงานของรัฐ)
- (6) อื่น ๆ (อาทิ การใช้อิทธิพล การใช้อำนาจโดยมิชอบ)

คดีร้องเรียนเรื่องสินบนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 เมื่อพิจารณาตามกลุ่มพฤติการณ์การกระทำความผิดซึ่งแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ในภาพรวมของหน่วยงานประเภทต่าง ๆ เห็นได้ว่า ในภาพรวมของทุกประเภทหน่วยงาน พบพฤติการณ์การกระทำที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างมากเท่ากับพฤติการณ์เกี่ยวกับเรื่องการบริหารงานบุคคล โดยกรณีของการจัดซื้อจัดจ้างย่อมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเรื่องการอนุมัติ อนุญาต การเป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในสัญญากับหน่วยงานของรัฐ ส่วนกรณีพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลย่อมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการใช้ดุลพินิจ ซึ่งทั้งสองพฤติกรรมสอดคล้องกับรูปแบบการกระทำที่เข้าข่ายเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ใน 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การรับผลประโยชน์ต่าง ๆ (Accepting benefits) 2) การทำธุรกิจกับตนเอง (Self – dealing) หรือเป็นคู่สัญญา (Contracts) 3) การใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์แก่เครือญาติหรือพวกพ้อง (Nepotism) และ 4) การใช้อิทธิพลเข้าไปมีผลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐอื่น (Influence)

หากพิจารณากลุ่มพฤติการณ์การกระทำความผิดแยกตามประเภทของหน่วยงาน พบว่า สามลำดับแรกที่มีจำนวนเรื่องร้องเรียนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 มากที่สุดนั้นพบว่า

- หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีพฤติการณ์การกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการบริหารงานบุคคลมากที่สุด รองลงมาคือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง และลำดับที่สาม คือพฤติการณ์เกี่ยวกับเรื่องการบริการ
- ส่วนราชการระดับกระทรวง มีพฤติการณ์การกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างมากที่สุด รองลงมาคือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริการ และลำดับที่สามคือพฤติการณ์ในเรื่องอื่น ๆ (อาทิ ใช้อิทธิพล ใช้อำนาจโดยมิชอบ)
- ส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรมไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือกระทรวง มีพฤติการณ์การกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการบังคับใช้กฎหมายมากที่สุด รองลงมาคือพฤติการณ์เกี่ยวกับการเงินและการบัญชี และลำดับสามคือพฤติการณ์ในเรื่องอื่น ๆ (อาทิ ใช้อิทธิพล ใช้อำนาจโดยมิชอบ)

รายงานสถานการณ์เรื่องกล่าวหา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

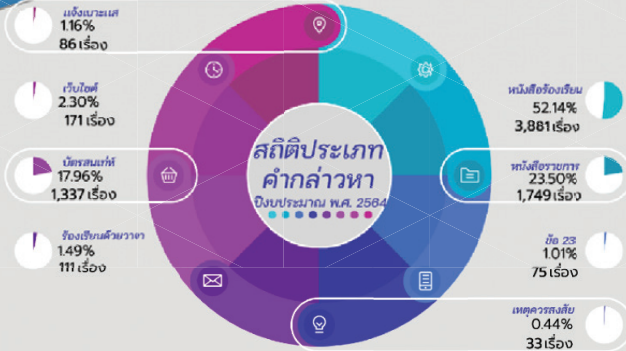
สำนักงาน ป.ป.ช.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ Office of the National Anti-Corruption Commission

รายงานสถานการณ์เรื่องกล่าวหาปีงบประมาณ พ.ศ. 2564
(ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2563 - 29 กันยายน พ.ศ. 2564)

สถิติประเภทคำกล่าวหา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

จำนวน **7,443** เรื่อง

สถิติการตรวจรับคำกล่าวหา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

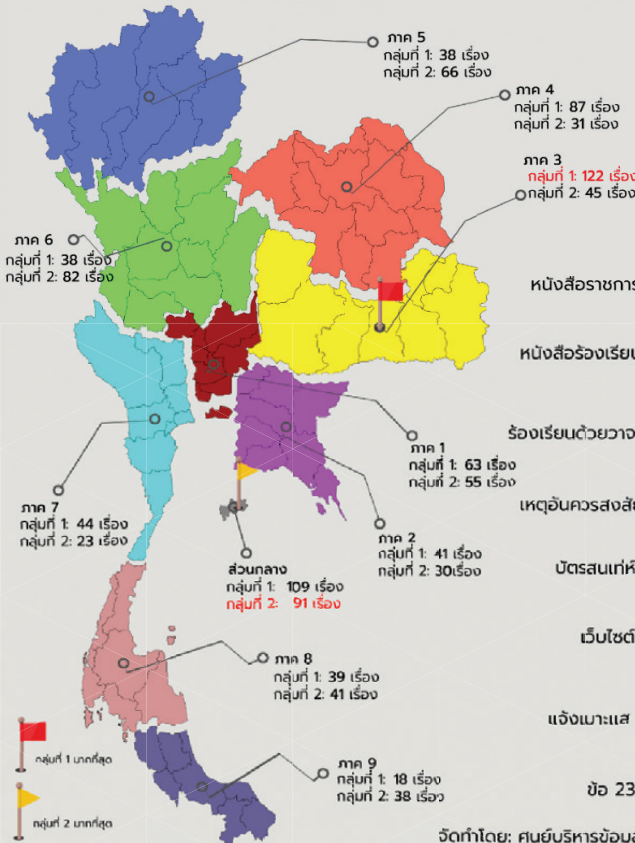
แล้วเสร็จ 85.21% อยู่ระหว่างดำเนินการ 14.79%
6,342 เรื่อง 1,101 เรื่อง

สถิติการดำเนินการตรวจรับคำกล่าวหา (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564)

จำนวนคำกล่าวหา 7,443 เรื่อง

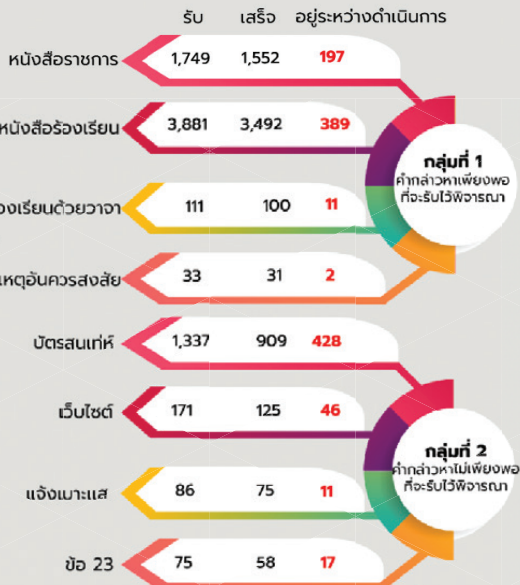

สถิติการตรวจรับคำกล่าวหาที่อยู่ระหว่างดำเนินการจำแนกตามพื้นที่

สถิติการดำเนินการตรวจรับคำกล่าวหา ปี พ.ศ.2564

รายละเอียดเพียงพอและไม่เพียงพอที่จะรับไว้พิจารณาต่อไป

จัดทำโดย: ศูนย์บริหารข้อมูลสำนักงาน ป.ป.ช. สำนักบริหารงานกลาง สำนักงานบริหารงานกลาง

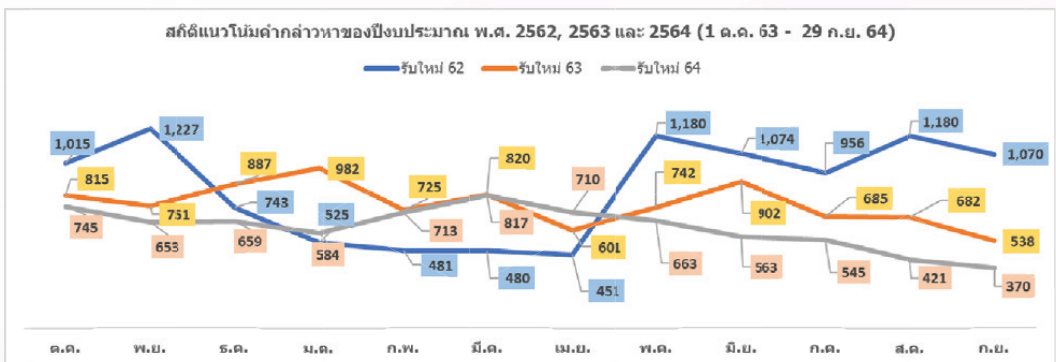
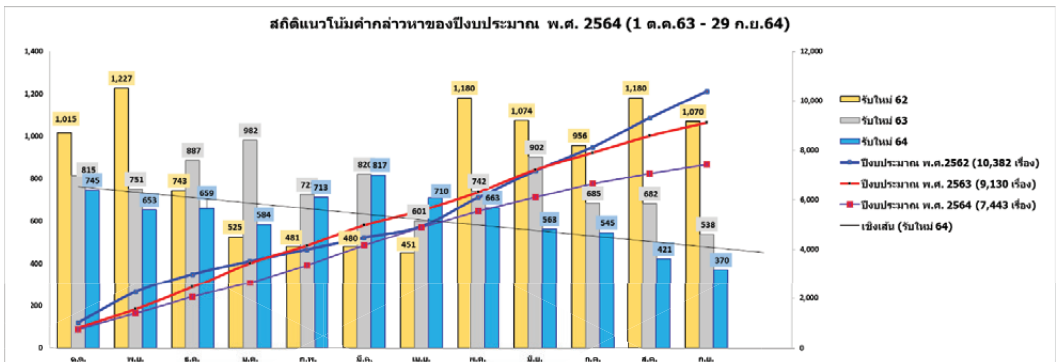

ค่ากล่าวหาของปึงบประมาณ พ.ศ. 2564 (ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2563 - 29 กันยายน 2564) จำนวน 7,443 เรื่อง จำแนกตามประเภทค่ากล่าวหา พบว่า ร้อยละ 52.14 ของค่ากล่าวหา เป็นค่ากล่าวหาประเภทหนังสือร้องเรียน จำนวน 3,881 เรื่อง รองลงมาเป็นค่ากล่าวหาประเภทหนังสือราชการ จำนวน 1,749 เรื่อง (ร้อยละ 23.50) และประเภทบัตรสนเท่ห์ จำนวน 1,337 เรื่อง (ร้อยละ 17.96) ตามลำดับ

แนวโน้มค่ากล่าวหาของปึงบประมาณ พ.ศ. 2564

ค่ากล่าวหาของปึงบประมาณ พ.ศ. 2564 (ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2563 - 29 กันยายน 2564) มีจำนวน 7,443 เรื่อง ลดลงจากช่วงระยะเวลาเดียวกันของปึงบประมาณ พ.ศ. 2563 จำนวน 1,687 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ -22.67 และลดลงจากช่วงระยะเวลาเดียวกันของปึงบประมาณ พ.ศ. 2562 จำนวน 2,939 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ -39.49

เมื่อพิจารณาจากสถิติแนวโน้มค่ากล่าวหาของปึงบประมาณ พ.ศ. 2564 (ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2563 - 29 กันยายน 2564) เปรียบเทียบกับค่ากล่าวหาในช่วงเวลาเดียวกันของปึงบประมาณ พ.ศ. 2563 และ 2562 เห็นได้ว่าค่ากล่าวหามีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัด

ข้อมูลจาก : ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช.

ความผิดฐานเจ้าพนักงาน เรียก รับ ยอมจะรับสินบน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้น จะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปีหรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท หรือประหารชีวิต”

องค์ประกอบความผิด

- 1) เจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล
- 2) เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ
- 3) เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบในหน้าที่

1) เจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล

1. เจ้าพนักงาน ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (16) บัญญัติว่า “เจ้าพนักงาน หมายความว่า บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงานหรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการไม่ว่าเป็นประจำหรือครั้งคราว และไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่” เนื่องจากการพิจารณาคดีในปัจจุบันมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับความหมายของคำว่า “เจ้าพนักงาน” จึงกำหนดบทนิยามคำว่า “เจ้าพนักงาน” ไว้ให้ชัดเจนเพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2558

“เจ้าพนักงาน” จึงสามารถพิจารณาเป็น 2 กรณี คือ 1. บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงาน 2. บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ¹⁵

1.1 บุคคลที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงาน ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าให้ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งนั้นก็มิสถานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาโดยผลของกฎหมาย¹⁶ เช่น พระราชบัญญัติ

¹⁵ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสรีที่ 186/2544 เรื่อง สถานะทางกฎหมายของพนักงานของรัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขตามประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

¹⁶ อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 15

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 40 กำหนดให้ ประธานกรรมการและกรรมการ เป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ให้กรรมการไต่สวน หัวหน้าพนักงานไต่สวน พนักงานไต่สวน และพนักงานเจ้าหน้าที่เป็น เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา หรือพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 44 ให้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด และข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 14738/2558 “พ.ร.บ. สภาดำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 มาตรา 58/2 ที่ใช้บังคับขณะเกิดเหตุบัญญัติว่า “ให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ดำรงตำแหน่งนับตั้งแต่วันเลือกตั้ง...” เมื่อประกาศผลเลือกตั้งในวันที่ 15 กันยายน 2551 จำเลย จึงเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ตามพระราชบัญญัติสภาดำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 59, 60 และ 65 มีอำนาจหน้าที่ควบคุม รับผิดชอบ ในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไฮ และเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงาน ส่วนตำบลและลูกจ้างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไฮ ตลอดทั้งมีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบาย โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไฮ ให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ เพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไฮ เป็นไปด้วย ความเรียบร้อย จำเลยจึงเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามความหมายของพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 4”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7768/2548 “แม้ขณะเกิดเหตุ ว. จะเข้ามาดำรงตำแหน่ง ปลัดเมืองพัทยาโดยการว่าจ้างตามความในมาตรา 50 ของ พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 แต่ปลัดเมืองพัทยาก็มีฐานะเป็นพนักงานเมืองพัทยาตามความในมาตรา 64 และ พนักงานเมืองพัทยามีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาตามความในมาตรา 66 ของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวที่ใช้บังคับในขณะกระทำความผิดคดีนี้...”¹⁷

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2228/2530 “จำเลยเป็นพนักงานเทศบาลตำแหน่งหัวหน้า ฝ่ายการศึกษา มีหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล เช่น การสอบบรรจุ แต่งตั้ง เลื่อนขั้นครุ และนักการภารโรงของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามความหมายแห่ง ประมวลกฎหมายอาญาดังบัญญัติไว้ในพ.ร.บ. เทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 44 เมื่อนายกเทศมนตรี

¹⁷ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521

มาตรา 64 ในระหว่างดำรงตำแหน่ง ให้ปลัดเมืองพัทยาและรองปลัดเมืองพัทยามีฐานะเป็นพนักงานเมืองพัทยา เว้นแต่ในสัญญาจ้าง จะระบุไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา 66 ในการปฏิบัติหน้าที่ให้พนักงานเมืองพัทยามีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

แต่งตั้งจำเลยเป็นกรรมการและเลขานุการดำเนินการคัดเลือกนักการภารโรง เป็นการแต่งตั้งจำเลยซึ่งเป็นเจ้าพนักงานอยู่แล้วให้ปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทยที่วางไว้อีกชั้นหนึ่งหาได้หมายความว่าก่อนหน้านั้นจำเลยไม่ได้มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานไม่ เมื่อจำเลยเรียกเงินจากผู้เสียหายเพื่อจะได้ใช้อำนาจหน้าที่ช่วยให้ผู้เสียหายได้รับบรรจุเข้าทำงานตำแหน่งนักการภารโรงจึงมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา 149”

1.2 เป็นบุคคลซึ่งได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ในกรณีที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดแจ้งว่าให้ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ต้องพิจารณาว่าการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น เป็นการแต่งตั้งเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจรัฐในการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ หากเป็นการแต่งตั้งเพื่อให้บุคคลดังกล่าวใช้อำนาจรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ในการสั่งการ การออกคำสั่งทางปกครอง หรือในการบังคับใช้กฎหมายบุคคลผู้นั้นก็มีสถานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา¹⁸

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1292/2536 “...จำเลยเป็นข้าราชการอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของนายกเทศมนตรีเมืองเพชรบูรณ์และได้รับคำสั่งมอบหมายจากนายกเทศมนตรีให้ไปรับเงินจากศาลามอบให้เทศบาลแม้จะไม่ใช้หน้าที่ตามตำแหน่งของจำเลยโดยตรง เมื่อจำเลยได้รับมอบหมายให้จัดการแล้ว จำเลยจึงเป็นเจ้าพนักงาน ผู้มีหน้าที่จัดการเกี่ยวกับเงินที่ได้รับมอบหมายนั้นเมื่อจำเลยมีเจตนาทุจริตเบียดบังเอาเงินนั้นเป็นของตน จำเลยมีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานเบียดบังทรัพย์ที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่จัดการเป็นของตนโดยทุจริต...”

คดีนี้ จำเลยเป็นพนักงานของเทศบาลเมือง พ. ตำแหน่งนิติกร 4 ได้รับมอบอำนาจจากเทศบาลเมือง พ. ให้ไปรับเงินค่าธรรมเนียมในการยึดแล้วไม่มีการขายหรือจำหน่าย จำนวน 35,000 บาท ซึ่งศาลจังหวัดเพชรบูรณ์สั่งคืนให้แก่เทศบาลเมือง พ. ได้ยกยอดเบียดบังเอาเงินจำนวน 35,000 บาทของเทศบาลเมือง พ. ไปเป็นของตน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1787/2524 “เจ้าพนักงานย่อมหมายถึงบุคคลผู้ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยได้รับแต่งตั้งตามกฎหมาย กล่าวคือ ในการแต่งตั้งนั้นมีกฎหมายระบุถึงวิธีการแต่งตั้งได้ และได้มีการแต่งตั้งถูกต้องตามกฎหมายที่ระบุไว้นั้นซึ่งอาจเป็นกฎหมายเฉพาะหรือกฎหมายทั่วไปก็ได้ จำเลยที่ 1 เป็นกำนัน จำเลยที่ 2 เป็นแพทย์ประจำตำบล จำเลยที่ 3 เป็นผู้ใหญ่บ้าน โดยได้รับการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 อันเป็นกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคแม้พระราชบัญญัติดังกล่าว จะมีได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะว่าให้ เป็นเจ้าพนักงาน จำเลยทั้งสามก็มีฐานะเป็นเจ้าพนักงาน เพราะได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการให้ปฏิบัติราชการ นอกจากนี้ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 อันเป็นกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารของตำบล ยังกำหนดให้

¹⁸ อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 15, หน้า 14

กำหนดเป็นประธานกรรมการสภาตำบล ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบลและแพทย์ประจำตำบล เป็นกรรมการสภาตำบลโดยตำแหน่ง ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว กำหนดหน้าที่สภาตำบล ไว้หลายประการ อาทิเช่น ให้มีหน้าที่บริหารงานของสภาตำบล พิจารณาให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการพัฒนาตำบล และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายพัฒนา ท้องถิ่นและช่วยประชาชนในชนบทให้มีความก้าวหน้า นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ คณะรัฐมนตรีจึงได้วางระเบียบการปฏิบัติตามโครงการพัฒนาท้องถิ่นและช่วยประชาชนในชนบท ให้มีความก้าวหน้าในฤดูแล้ง พ.ศ. 2518 ขึ้น โดยกำหนดให้สภาตำบลแต่ละแห่งจัดทำโครงการพัฒนา ตำบลในท้องที่ของตนโครงการหนึ่งหรือหลายโครงการ ต่อคณะอนุกรรมการ ป ช ล. ประจำเขต เพื่อพิจารณาอนุมัติ เมื่อโครงการใดได้รับอนุมัติ ก็ให้แจ้งกรมบัญชีกลางจัดสรรเงินอุดหนุนโครงการ ส่งไปยังจังหวัดทันที และการดำเนินการตามโครงการและการเบิกจ่ายเงิน ให้อยู่ในอำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการตามโครงการพัฒนาท้องถิ่นและช่วยประชาชนในชนบทให้มีความก้าวหน้า ประจำตำบลเรียกโดยย่อว่า “คณะกรรมการ ป ช ล ต.” อันประกอบด้วยกำนัน แพทย์ประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งซึ่งสภาแต่งตั้ง และราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิสองคนซึ่งเป็นสมาชิกสภาตำบล หรือ เป็นคณะกรรมการสภาตำบลซึ่งสภาตำบลแต่งตั้งจำเลยทั้งสามในฐานะประธานกรรมการ และกรรมการสภาตำบลได้เป็นผู้ร่วมจัดทำโครงการพัฒนาตำบล รวม 16 โครงการซึ่งได้รับอนุมัติ และร่วมเป็นกรรมการ ป ช ล ต. เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามโครงการที่ได้รับอนุมัตินั้น แม้ระเบียบ ของนายกรัฐมนตรีดังกล่าวจะมีใช้กฎหมาย แต่เงินที่จัดสรรตามโครงการพัฒนาท้องถิ่นและ ช่วยประชาชนในชนบทให้มีความก้าวหน้าในฤดูแล้งก็เป็นเงินของแผ่นดินซึ่งจ่ายไปตามนโยบายของรัฐบาล และตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515 ข้อ 9 นายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้ารัฐบาลมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติราชการใด ๆ และมีอำนาจ ดำเนินการอื่น ๆ ในการปฏิบัติตามนโยบาย ดังนั้น ระเบียบของนายกรัฐมนตรีที่วางไว้ดังกล่าว จึงชอบด้วยกฎหมาย การที่จำเลยทั้งสามดำเนินการในฐานะที่เป็นกรรมการ ป ช ล ต. ย่อมเป็นการ ปฏิบัติหน้าที่ราชการของเจ้าพนักงานผู้มีตำแหน่งหน้าที่ราชการนั้น อันอาจเป็นความผิดต่อตำแหน่ง หน้าที่ราชการได้ตั้งโจทก์ฟ้อง

ส่วนจำเลยที่ 4 ที่ 5 นั้น ตามฟ้องของโจทก์ก็ได้บรรยายว่าเป็นเจ้าพนักงาน จำเลยทั้งสอง เป็นเพียงกรรมการสภาตำบลผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งราษฎรในหมู่บ้านเป็นผู้เลือกตามความในประกาศ คณะปฏิวัติฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ข้อ 7 จำเลยทั้งสองหาใช่ข้าราชการหรือได้รับ การแต่งตั้งตามกฎหมายแต่อย่างใดไม่แม้ว่านายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจะได้ วางระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติตามโครงการพัฒนาท้องถิ่นและช่วยประชาชนในชนบทให้มีความก้าวหน้า ในฤดูแล้ง พ.ศ. 2518 กำหนดให้สภาตำบลแต่งตั้งให้จำเลยทั้งสองร่วมเป็นคณะกรรมการ ป ช ล ต. ระเบียบดังกล่าวก็มีใช้กฎหมาย เมื่อจำเลยทั้งสองมิได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมาย และไม่มีกฎหมาย

บัญญัติไว้ว่าให้เป็นเจ้าพนักงาน ถึงแม้จำเลยทั้งสองจะได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ก็หาใช่เจ้าพนักงานไม่ แต่ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการนั้น ถึงหากบุคคลธรรมดากระทำ โดยลำพังจะไม่ใช่ความผิดแต่เมื่อร่วมกับเจ้าพนักงานก็อาจเป็นผู้สนับสนุนได้ จะตวนยกฟ้อง เพราะเหตุมิใช่เจ้าพนักงานหาได้ไม่”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 480/2529 “...จำเลยทั้งสองเป็นครูโรงเรียนวิสุทธิกษัตริ์ สังกัด กรมสามัญศึกษาไม่ได้สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน แต่จำเลยทั้งสองได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ ทางธุรการและการเงินของโรงเรียนผู้ใหญ่วิสุทธิกษัตริ์ สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งเป็น หน่วยราชการด้วยกัน ย่อมถือได้ว่าเป็นเจ้าพนักงานและได้ปฏิบัติราชการตามที่ได้รับมอบหมาย เมื่อจำเลยทั้งสองมีเจตนาทุจริตเบียดบังเอาเงินที่ได้รับไว้ตามหน้าที่ ไม่จัดการนำส่งประธาน กรรมการเก็บรักษาเงินตามระเบียบ จึงเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงาน เบียดบังทรัพย์โดยทุจริต อันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 147...”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 11554/2554 “การที่ พ.ร.บ.กองทุนเพื่อโครงการอาหาร กลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2535 กำหนดให้จัดตั้งกองทุนขึ้นในกระทรวงการคลัง จากเงินงบประมาณของแผ่นดิน โดยให้คณะกรรมการบริหารกองทุนซึ่งมีปลัดกระทรวง ศึกษาธิการเป็นประธาน จัดสรรเงินของกองทุนดังกล่าวให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติทั่วประเทศเพื่อให้โรงเรียนประถมศึกษานำไป ดำเนินการจัดอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการเพื่อสนับสนุนช่วยเหลือภาวะโภชนาการ และลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของเด็กนักเรียน แสดงเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าประสงค์ให้การ จัดอาหารกลางวันแก่นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา เป็นภาระหน้าที่หรืองานราชการส่วนหนึ่ง ของโรงเรียนประถมศึกษาด้วย ทั้งก่อนหน้านี้นี้ยังมีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโครงการ อาหารกลางวันที่โรงเรียน พ.ศ.2509 ตลอดจนหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติถึงผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดทุกจังหวัดแจ้งวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการรับจ่ายเงิน การลงบัญชี การรักษาเงินและการตรวจสอบเงินค่าอาหารกลางวันทั้งที่เป็นเงินงบประมาณและ เงินนอกงบประมาณ (ส่วนที่เรียกเก็บจากผู้ปกครองหรือมีผู้บริจาค) ให้เป็นไปโดยถูกต้องตาม ระเบียบและคำแนะนำของกรมบัญชีกลาง สรุปได้ว่าให้หัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ โครงการอาหารกลางวันของนักเรียนโดยให้มีอำนาจเรียกเก็บเงินค่าอาหารกลางวันจากนักเรียนได้ การรับเงินต้องออกใบเสร็จรับเงินของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ให้มีการ ลงบัญชี ผู้รับผิดชอบเก็บรักษาเงิน การนำเงินฝากเข้าบัญชีและเบิกจ่ายตามระเบียบที่ทางราชการ กำหนดโดยให้ถือว่าเป็นเงินของทางราชการประเภทเงินนอกงบประมาณ แต่ไม่ต้องนำส่งเป็น รายได้แผ่นดิน โดยให้หัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้มีอำนาจส่งจ่ายเพื่อการจัดอาหารกลางวันโดยเฉพาะ เห็นได้ว่าการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ไม่ว่าจะใช้เงินงบประมาณหรือ

เงินนอกงบประมาณล้วนเป็นการปฏิบัติราชการของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ และอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการโรงเรียน การที่ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลระยองมีคำสั่งให้จำเลยซึ่งเป็นครูของโรงเรียนทำหน้าที่รับจ่ายและเก็บรักษาเงินค่าอาหารกลางวันของนักเรียนเป็นการสั่งการหรือมอบหมายตามอำนาจของหัวหน้าสถานศึกษาให้จำเลยปฏิบัติหน้าที่ราชการของโรงเรียนโดยชอบ การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวของจำเลยจึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมาย เมื่อจำเลยเบียดบังเอาเงินค่าอาหารกลางวันที่มีหน้าที่จัดเก็บและรักษาไว้วันนั้นไปโดยทุจริต ย่อมเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา 147”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9306/2539 “จำเลยที่ 1 เป็นเจ้าพนักงานเขตภายใต้บังคับบัญชาของหัวหน้าเขตซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาโดยนัยแห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 มาตรา 28 จัดว่า(2) หัวหน้าเขตย่อมมีอำนาจออกคำสั่งแต่งตั้งจำเลยที่ 1 ให้เป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ช่วยเหลือคณะกรรมการตรวจเลือกทหารกองเกินภายในเขตท้องที่และถือว่าจำเลยที่ 1 เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร นอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งเสมียนสัสดี เมื่อจำเลยที่ 1 เรียกและรับเงินจากบรรดาทหารกองเกินผู้ได้รับหมายเรียกให้เข้ารับการตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการเป็นการตอบแทนที่ช่วยเหลือมิให้ต้องเข้ารับการตรวจเลือกและไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ จำเลยที่ 1 ย่อมมีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149”

กรณีไม่ถือเป็นผู้บังคับบัญชา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2029/2506 “การที่ผู้เสียหายซึ่งเป็นพนักงานที่ดินอำเภอได้รับแต่งตั้งจากนายอำเภอให้เป็นเจ้าหน้าที่จัดงานปีใหม่ และเป็นกรรมการจำหน่ายบัตรผ่านประตูนั้น หากทำให้ผู้เสียหายมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานกระทำการตามหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายไม่ แต่เป็นเรื่องช่วยเหลือนายอำเภอปฏิบัติงานพิเศษเป็นการส่วนตัวเท่านั้น ฉะนั้นการพยายามทำร้ายผู้เสียหายที่ไม่ยอมให้ผ่านประตูเข้าไปในบริเวณงานโดยไม่มีบัตรจึงมีความผิดตามมาตรา 295 ประกอบด้วยมาตรา 80 ไม่ใช่มาตรา 296 ประกอบด้วยมาตรา 80”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3680/2531 “คำสั่งของบุคคลซึ่งมิได้เป็นผู้บังคับบัญชาที่ได้มอบหมายงานให้จำเลยปฏิบัติ เป็นคำสั่งที่ออกโดยไม่มีอำนาจ จำเลยจึงไม่เป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจกระทำการตามคำสั่งนั้น การที่จำเลยรับเงินค่าตุ๋นสิ่งปฏิญญาของเทศบาลซึ่งมิใช่หน้าที่ของจำเลยแล้วเบียดบังไว้ จึงไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 147, 157, และ 161”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5182/2559 “จำเลยที่ 1 ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2551 และต่อมาได้รับคำสั่งให้กลับเข้ารับราชการใหม่โดยจำเลยที่ 1 ไปรายงานตัวกลับเข้ารับราชการเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2553 ดังนั้นระหว่างวันที่ 8 ธันวาคม 2551 ถึงวันที่ 2 สิงหาคม 2553 จำเลยที่ 1 ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่เจ้าพนักงานตำรวจ จึงไม่มีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาตาม ป.วิ.อ. มาตรา 17 รวมทั้งไม่มีหน้าที่จับกุม ป. กับพวก ซึ่งกระทำความผิดต่อ พ.ร.บ.การพนัน พุทธศักราช 2478 ตาม พ.ร.บ.ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 มาตรา 95 วรรคสาม ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนได้รับคำสั่งให้กลับเข้ารับราชการหรือได้รับคำสั่งให้ออกจากราชการด้วยเหตุใด ๆ ที่มีใช่เป็นการลงโทษ ให้ผู้นั้นมีสถานภาพเป็นข้าราชการตำรวจตลอดระยะเวลาระหว่างที่ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน” นั้น เป็นบทบัญญัติให้ข้าราชการตำรวจผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนที่ได้รับคำสั่งให้กลับเข้ารับราชการใหม่มีสถานภาพเป็นข้าราชการตำรวจตลอดระยะเวลาระหว่างที่ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนเพื่อสิทธิในการรับเงินเดือน และเงินอื่น ๆ ตาม พ.ร.บ.ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 มาตรา 95 วรรคสี่ ดังนั้น การที่จำเลยที่ 1 ได้รับคำสั่งให้กลับเข้ารับราชการใหม่ จึงไม่อาจถือว่าระหว่างเวลาที่ถูกให้ออกจากราชการไว้ก่อนนั้น จำเลยที่ 1 เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่เจ้าพนักงานตำรวจ การกระทำของจำเลยที่ 1 ที่เรียกรับเงินจาก ป. กับพวก เมื่อเดือนมิถุนายน 2553 และวันที่ 8 กรกฎาคม 2553 จึงเป็นการกระทำในขณะจำเลยที่ 1 ไม่มีหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิดตาม ป.วิ.อ. มาตรา 17 ไม่ครบองค์ประกอบของความผิดซึ่งผู้กระทำความผิดต้องเป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ ตาม ป.อ. มาตรา 149 จำเลยที่ 1 ไม่มี ความผิดตามกฎหมายมาตราดังกล่าว”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3812 - 3814/2556 “จำเลยเป็นเสมียนตราอำเภอโนนแดง มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินและบัญชีของอำเภอโนนแดง เงินค่าวัสดุก่อสร้างโครงการฝายประชาอาสา ทั้งสี่โครงการรวม 1,308,104.40 บาท เป็นเงินที่ทางอำเภอโนนแดงต้องเบิกจากทางจังหวัด นครราชสีมาไปชำระให้แก่ห้างหุ้นส่วนจำกัด น. และห้างหุ้นส่วนจำกัด ต. แต่จำเลยไม่ได้เป็นกรรมการรับเงินที่จะมีอำนาจหน้าที่ไปเบิกและรับเงินค่าวัสดุก่อสร้างดังกล่าว การที่จำเลยใช้คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการรับเงินซึ่งไม่ใช่คำสั่งที่ผู้ลงชื่อประสงค์จะตั้งจำเลยไปดำเนินการดังกล่าว ทั้งบางคำสั่งก็ตั้งกรรมการไม่ครบตามกฎระเบียบไปแสดงต่อเสมียนตราจังหวัดเพื่อขอเบิกและรับเงินโครงการดังกล่าว เมื่อได้รับเช็คแล้วนำเช็คไปเบิกเงินจากธนาคารเอาไปโดยทุจริต เป็นการกระทำในส่วนที่นอกอำนาจหน้าที่รับผิดชอบของตน ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำความผิดในฐานะเจ้าพนักงาน จึงไม่อาจลงโทษจำเลยฐานเจ้าพนักงานยกยอกทรัพย์ตาม ป.อ. มาตรา 147 ตามฟ้องอันเป็นบทเฉพาะได้...”

2) เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ

การเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 โดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 138 “ทรัพย์สิน” หมายถึงทรัพย์สินและวัตถุไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ โดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 ได้บัญญัติคำว่า “ทรัพย์สิน” หมายความว่า วัตถุมีรูปร่าง เช่น เงิน ทอง เพชร บ้าน รถ เป็นต้น ส่วนวัตถุไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ หมายถึงสิทธิตามกฎหมาย เช่น หุ้ น ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เป็นต้น ส่วน “ประโยชน์อื่นใด” เป็นคำที่กว้าง ซึ่งรวมถึงการใช้แรงงานการช่วยชำระหนี้ และน่าจะมีความหมายรวมถึงการที่ให้บุตรได้เข้าทำงาน หรือภริยาได้เลื่อนตำแหน่ง หรือให้ตนเองได้เลื่อนตำแหน่งจากเจ้านายก็น่าจะถือเป็นประโยชน์อื่นใดได้ ถ้าการได้รับสิ่งเหล่านั้นเป็นการตอบแทนที่ตนกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง¹⁹ การปลดเปลื้องหนี้สิน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1425/2510) การชำระค่าอาหาร (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 410/2524) แต่อย่างไรก็ ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าพนักงานของรัฐ พ.ศ. 2563 ข้อ 4 บัญญัติ “ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้” หมายความว่า สิ่งที่มีมูลค่า ได้แก่ การลดราคา การรับความบันเทิง การรับบริการ การรับการฝึกอบรม หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน²⁰

ดังนั้น “ประโยชน์อื่นใด” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 อาจมีขอบเขตที่กว้างกว่า “ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้” ตามประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าพนักงานของรัฐ พ.ศ. 2563 ซึ่ง “ประโยชน์อื่นใด” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 แปลความได้ว่า ผลประโยชน์ที่ได้ตามต้องการทั้งสามสามารถคำนวณเป็นเงินได้หรือไม่สามารถคำนวณเป็นเงินได้ หรือมีหรือไม่มีมูลค่าก็ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1246/2510 “ความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานเรียกทรัพย์สินโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือ ไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 นั้น เพียงแต่เรียกก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว แม้จะยังไม่ได้ทรัพย์สินที่เรียกไปก็ตาม หรือแม้จะมีการกลับกระทำการโดยชอบด้วยหน้าที่ในภายหลังก็ตามก็ถือว่าเป็นความผิดสำเร็จ แต่ขณะเรียกแล้วหาใช่พยายามไม่”

ข้อสังเกต เพียงแต่เรียก ยังไม่ได้ทรัพย์สินที่เรียกก็เป็นความผิดสำเร็จ

¹⁹ ชาตรี สุวรรณิน, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, รวมคำบรรยาย ภาคหนึ่ง สมัยที่ 70 ปีการศึกษา 2560

²⁰ ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าพนักงานของรัฐ พ.ศ. 2563 ข้อ 4 ได้กำหนดความหมายของคำว่า “ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้” หมายความว่า สิ่งที่มีมูลค่า ได้แก่ การลดราคา การรับความบันเทิง การรับบริการ การรับการฝึกอบรม หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3155/2531 “จำเลยทั้งสองเป็นเจ้าของพนักงานตำรวจมีอำนาจสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิด ได้จับกุมผู้กระทำผิดฐานเล่นการพนันสลากกินรวบพร้อมของกลางแล้วไม่นำส่งสถานีตำรวจทันที กลับพาไปที่ป้ายรถโดยสารประจำทางในหมู่บ้านโดยไม่มีเหตุผลและความจำเป็นและให้ผู้ถูกจับกุมโทรศัพท์ติดต่อกับบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มาตกลงกันที่ป้ายรถโดยสารประจำทางและรออยู่เป็นเวลานาน เมื่อพาผู้ถูกจับ ไปสถานีตำรวจจำเลยเข้าไปแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเท่านั้น ไม่มอบบันทึกการจับกุมและของกลางให้ ทั้งไม่นำตัวผู้ต้องหาเข้าไปด้วย แสดงว่าเป็นเพียงแผนการของจำเลยให้ผู้ต้องหาทวงถามและหาทางตกลงกับจำเลยจำเลยไม่มีเจตนาที่จะมอบผู้ต้องหาให้แก่พนักงานสอบสวนจริงจึงพฤติการณ์ของจำเลย ถือได้ว่าเป็นการเรียกทรัพย์สินจากผู้ต้องหาแล้ว เพียงแต่ยังไม่ได้กำหนดจำนวนเงินและฝ่ายผู้ต้องหายังไม่ได้ต่อบทกลงเท่านั้น การกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149”

ข้อสังเกต เพียงแต่โทรศัพท์ติดต่อกับบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มาตกลงกัน ถือเป็น การเรียกแม้ยังไม่ได้กำหนดจำนวนเงินและฝ่ายผู้ต้องหายังไม่ได้ต่อบทกลง ก็เป็นความผิดสำเร็จ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3228/2527 “ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 นั้น เพียงจำเลยเรียกเงินจากผู้ถูกจับเพื่อตนโดยมิชอบเพื่อไม่จับกุมก็เป็นความผิดแล้วแม้จะยังไม่ได้รับเงินก็ตาม ที่พยานโจทก์เบิกความแตกต่างกันในข้อที่ผู้ถูกจับมอบเงินให้จำเลยหรือยัง จึงไม่ใช่ข้อสำคัญของคดี”

ข้อสังเกต เพียงจำเลยเรียกเงินแม้จะยังไม่ได้รับเงินก็เป็นความผิดสำเร็จ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1263/2532 “กรุงเทพมหานครได้มีคำสั่งแต่งตั้งให้เจ้าพนักงานจัดเก็บรายได้ระดับ 3 ขึ้นไป และเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ ระดับ 4 ขึ้นไป เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และพนักงานเก็บภาษีตาม พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 จำเลยเป็นข้าราชการตำแหน่งเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ 3 งานรายได้ โดยมีหน้าที่รับแบบตรวจสอบรายการสถานที่ กำหนดค่ารายปี เสนอหัวหน้างานพิจารณาสั่งการตามคำสั่งหัวหน้าเขตจำเลยจึงเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ดำเนินการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน จำเลยจะเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดินฯ ตามคำสั่งกรุงเทพมหานครหรือไม่ใช่สาระสำคัญ การที่จำเลยเรียกเงินจากผู้เสียหายเพื่อจะทำให้ผู้เสียหายเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน น้อยกว่าที่ควรจะต้องเสีย จึงเป็นการกระทำเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1425/2510 “จำเลยและ บ. เป็นสมาชิกสภาเทศบาล จำเลยได้มี จดหมายถึง บ. ให้ช่วยเหลือปลดเปลื้องหนี้สินของจำเลย เพื่อที่จำเลยจะได้สนับสนุนให้ บ. กับคณะดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีและเทศมนตรี ดังนี้ จำเลยย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149”

ข้อสังเกต การช่วยเหลือปลดเปลื้องหนี้สิน ถือเป็นประโยชน์อันใด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13650/2558 “แม้ก่อนบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้าทำงานในเทศบาลตำบลหนองปล่อง จำเลยจะมีได้เกี่ยวข้องหรือมีอำนาจหน้าที่ในการสอบคัดเลือก ควบคุม การสอบ การตรวจข้อสอบ และการให้คะแนนก็ตาม แต่เมื่อจำเลยมีอำนาจออกคำสั่งเกี่ยวกับการบรรจุและแต่งตั้งพนักงานเทศบาลหรือการอื่นใดที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของเทศบาล ทั้งนี้ ตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 23 วรรคท้าย ประกอบมาตรา 15 การดำเนินการดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นส่วนหนึ่งของการบรรจุและแต่งตั้งพนักงานเทศบาลซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของจำเลย เมื่อจำเลยเรียกเงินและรับเงินจำนวน 330,000 บาท จาก ป. เพื่อช่วยเหลือให้ น. บุตร ป. เข้าทำงานเป็นพนักงานเทศบาลตำบลหนองปล่อง จำเลยจึงเป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ออกคำสั่งเกี่ยวกับการบรรจุและแต่งตั้งพนักงานเทศบาลตำบลหนองปล่อง เรียกและรับทรัพย์สินสำหรับตนเองโดยมิชอบแล้วกระทำการในตำแหน่งเพื่อช่วยเหลือ น. ให้เข้าทำงานเป็นพนักงานเทศบาลตำบลหนองปล่อง อันเป็นการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ ครอบงำประกอบของความผิดตาม ป.อ. มาตรา 149 แล้ว”

ข้อสังเกต จำเลยมิได้เกี่ยวข้องหรือมีอำนาจหน้าที่ในการสอบคัดเลือก ควบคุม การสอบ การตรวจข้อสอบ และการให้คะแนน แต่จำเลยมีอำนาจออกคำสั่งเกี่ยวกับการบรรจุและแต่งตั้ง เมื่อจำเลยเรียกเงินและรับเงินเพื่อช่วยเหลือให้ น. บุตร ป. เข้าทำงาน จำเลยจึงเป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ออกคำสั่งเกี่ยวกับการบรรจุและแต่งตั้งพนักงานเทศบาลตำบลเรียกและรับทรัพย์สิน สำหรับตนเองโดยมิชอบแล้วกระทำการในตำแหน่งเพื่อช่วยเหลือ น. ให้เข้าทำงาน ความผิดตาม ป.อ. มาตรา 149 แล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2165/2561 “จำเลยเป็นเจ้าพนักงานรับเงิน 3,000,000 บาท จาก ป. ในตำแหน่งโดยมิชอบด้วยหน้าที่ เพื่อช่วยเหลือให้ ป. ไม่ต้องถูกย้ายออกจากจังหวัดขอนแก่น การกระทำของจำเลยจึงครบองค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2488/2558 “การที่เจ้าพนักงานตำรวจนำเงินไปกับเรือบรรทุกน้ำมันไปจนถึงน่านน้ำเขตต่อเนื่องของราชอาณาจักรเพื่อปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ จำเลยย่อมไม่มีสิทธิรับเงินค่าใช้จ่ายใดๆ จากผู้ประกอบการจำหน่ายน้ำมัน ดีเซล การที่จำเลยรับเงินแล้วสั่งการให้เจ้าพนักงานตำรวจกองตำรวจนำเงินไปกับเรือบรรทุก น้ำมันเพื่อปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว แม้จะนำเงินมาจ่ายเป็นค่าเบี้ยเลี้ยงพิเศษให้แก่เจ้าพนักงานตำรวจ กองตำรวจนำที่เดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ในเรือบรรทุกน้ำมันก็ตาม ก็เป็นการรับทรัพย์สินเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าจะการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ การกระทำ ของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าจะ การนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149”

ข้อสังเกต จำเลยรับเงินจากผู้ประกอบการจำหน่ายน้ำมันดีเซล แม้จะนำเงินมาจ่ายเป็นค่าเบี้ยเลี้ยงพิเศษให้แก่เจ้าพนักงานตำรวจกองตำรวจน้ำที่เดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ในเรือบรรทุกน้ำมันก็ตาม ก็เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2345/2536 “จำเลยเป็นเจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในการจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายจำเลยพบ อ. ชัยพรยนต์บรรทุกเกินน้ำหนักที่กฎหมายกำหนด จำเลยได้จับกุม อ. ย่อมถือได้ว่าจำเลยปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจตามตำแหน่งหน้าที่แล้ว เมื่อจำเลยรับเงินจากผู้เสียหายแล้ว จำเลยกลับละเว้นไม่กระทำการในตำแหน่งหน้าที่ที่จะต้องแจ้งข้อหาแก่ อ. การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4403/2528 “จำเลยเป็นพนักงานที่ดินอำเภอ มีหน้าที่ออกหนังสือสำคัญ สำหรับที่ดินและการรังวัดเพื่อออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์เมื่อกรมทางหลวงจะสร้างศูนย์เครื่องมือกลในอำเภอ การที่ภริยาจำเลยรับโอนที่ดินจากราษฎรแล้วนำไปขายต่อให้กรมทางหลวงก่อสร้าง ศูนย์เครื่องมือกล จึงเป็นการได้ผลประโยชน์มาโดยมิชอบเนื่องมาจาก การที่จำเลยได้ดำเนินการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่ดินและโอนขายที่ดิน ซึ่งเป็นการกระทำในตำแหน่งหน้าที่ของจำเลย จำเลยจึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1532/2543 “จำเลยเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่รับคำขอต่างๆ เกี่ยวกับการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมที่ดินทุกประเภทรวมทั้งงานในด้านเกี่ยวกับการเงินและการบัญชี โดยมีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้อง กรอกข้อความในเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน แล้วนำเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ทั้งได้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวมาก่อนเกิดเหตุนานประมาณ 7 ปี จำเลยย่อมทราบและคำนวณค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนที่ดินในพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบเป็นอย่างดี การที่จำเลยเรียกหรือรับเงินจำนวน 7,800 บาท ไว้แล้วนิ่งเฉยเสียแสดงโดยชัดแจ้งว่าจำเลยมีเจตนาเรียกหรือรับเอาเงินส่วนที่เกินไว้สำหรับตนเองโดยมิชอบเพื่อกระทำการในตำแหน่งจึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149”

ข้อสังเกต การเรียกหรือรับเอาเงินส่วนที่เกินในส่วนค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียน ก็เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 435/2520 “จำเลยที่ 1 นำเอกสารปลอมพร้อมด้วยเงิน 5,000 บาท มอบให้จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานทำหน้าที่ช่วยเสมียนทะเบียนยานพาหนะ เพื่อให้จัดการจดทะเบียนรถยนต์ให้จำเลยที่ 2 รับเอกสารปลอมกับเงินนั้นไว้ โดยตกลงรับดำเนินการให้โดยจำเลยทั้งสองรู้อยู่แล้วว่าเป็นเอกสารปลอม จำเลยทั้งสองมีความผิดฐานร่วมกันใช้เอกสารปลอมจำเลยที่ 1 มีความผิดฐานให้เงินเจ้าพนักงานเพื่อให้กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่และจำเลยที่ 2 มีความผิดฐานรับเงินสำหรับตนเองเพื่อกระทำการโดยมิชอบด้วยหน้าที่อยู่แล้ว

จำเลยที่ 1 ไม่มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของจำเลยที่ 2 ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 อีกกระทงหนึ่ง”

ข้อสังเกต ผู้ให้เงินเจ้าพนักงานเพื่อให้กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 144 ไม่มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของจำเลยที่ 2 ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 อีกกระทงหนึ่ง

กรณีที่ไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3677/2525 “จำเลยรับราชการเป็นตำรวจซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยได้รับแต่งตั้งตามกฎหมาย ย่อมเป็นเจ้าของพนักงาน แม้จำเลยจะรับราชการประจำกองกำกับการตำรวจม้า มีหน้าที่ในการถวายอารักขาต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรอบเขตพระราชฐาน ก็เป็นเพียงหน้าที่เฉพาะตามคำสั่งแต่งตั้งของทางราชการ แต่โดยทั่วไปจำเลยยังมีอำนาจสืบสวนคดีอาญาได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 17 ดังนั้นการที่จำเลยจับกุมโจทก์ร่วมหาว่ามีพลอยหินภาษีและยึดพลอยของกลางไว้จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเจ้าพนักงานตามกฎหมาย เมื่อจำเลยจับกุมโจทก์ร่วมและยึดพลอยของกลางไว้แล้วกลับปล่อยโจทก์ร่วมไป ไม่นำส่งพนักงานสอบสวนเพื่อสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมาย ย่อมเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 แต่ข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่าจำเลยเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินเพื่อประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด หากแต่ใช้อำนาจยึดเอาพลอยของกลางไปจากโจทก์ร่วมการกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149”

3) เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยหน้าที่

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ต้องเป็นการเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง โดยชอบหรือไม่ชอบในหน้าที่ หรือเพื่อจูงใจให้กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดโดยชอบหรือไม่ชอบในหน้าที่ในอนาคต ซึ่งเป็นองค์ประกอบความผิดที่ต้องปรากฏข้อเท็จจริงในสำนวนคดีหรือในคำฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 16251/2557 โจทก์บรรยายฟ้องว่า วันที่ 11 กรกฎาคม 2544 จำเลยที่ 1 ได้รับเงินโดยการโอนเข้าบัญชีของจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นภริยาเป็นค่ารับรอง ค่าเลี้ยงดูเป็นเงินจำนวน 100,000 บาท ทั้งนี้จำเลยที่ 1 ในฐานะที่เป็นผู้ควบคุมงานได้เสนอเรื่องให้ ช. พวกของจำเลยทั้งสองใช้อำนาจในฐานะที่เป็นประธานกรรมการตรวจการจ้างได้มีคำสั่งให้บริษัท ช. หยุดงานในวันที่ 9 กรกฎาคม 2544 อ้างว่าเนื่องจากแนวส่งท่อน้ำมีปัญหาจะต้องมีการแก้ไขแบบในการก่อสร้าง แทนที่จะใช้อำนาจดังกล่าวมาตั้งแต่ก่อนผิดสัญญา โดยไม่ได้บรรยายฟ้องว่าจำเลยที่ 1 เป็นเจ้าพนักงานรับทรัพย์สินสำหรับตนเอง เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด

ในตำแหน่ง ไม่ว่าจะการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ซึ่งองค์ประกอบความผิดเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดต้องเป็นเหตุการณ์ในอนาคต การที่ศาลล่างทั้งสองลงโทษจำเลยที่ 1 ในความผิดดังกล่าวจึงไม่ชอบ เพราะเป็นเรื่องที่มีได้กล่าว มาในฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192 วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2165/2561 “จำเลยเป็นเจ้าของพนักงานรับเงิน 3,000,000 บาท จาก ป. ในตำแหน่งโดยมิชอบด้วยหน้าที่ เพื่อช่วยเหลือให้ ป. ไม่ต้องถูกย้ายออกจากจังหวัดขอนแก่น การกระทำของจำเลยจึงครบองค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 แม้ภายหลังจำเลยจะไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งเพื่อช่วยเหลือ ป. หรือไม่ก็ตาม ก็ถือว่าเป็นความผิดสำเร็จตั้งแต่ขณะที่จำเลยรับเงินดังกล่าวแล้ว”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1524/2551 “จำเลยเป็นเจ้าของพนักงานตำรวจมีหน้าที่สืบสวน จับกุมผู้กระทำความผิดอาญา ได้พบเห็น ส. กับพวกเล่นการพนันชนไก่อันเป็นความผิดอาญา จำเลยมีหน้าที่ต้องทำการจับกุมผู้กระทำความผิด แต่กลับไม่ทำการจับกุมและเรียกรับเงินจำนวน 1,500 บาท จาก ส. เพื่อจะไม่จับกุมตามหน้าที่ การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1338/2538 “การที่จำเลยเป็นเจ้าของพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ ในการสืบสวนสอบสวนและติดตามจับกุมคนร้ายเรียกรับเงินจากผู้เสียหายในคดีที่สามผู้เสียหาย ถูกคนร้ายฆ่าและชิงทรัพย์โดยไม่มีสิทธิจะเรียกรับถือได้ว่าเป็นการรับทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ ตนเองโดยมิชอบเพื่อกระทำการในตำแหน่งหน้าที่จำเลยจึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 425/2518 “ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 หาจำเป็นต้องเป็นกรณีที่มีการกระทำผิดเกิดขึ้นแล้ว หรือเจ้าพนักงาน (จำเลย) ได้พบการกระทำผิดซึ่ง เกิดขึ้นซึ่งหน้าไม่ น. นายตำรวจปลอมตัวเป็นคนขับรถบรรทุกข้าวโพด แมร์ถนั้นจะบรรทุกน้ำหนักเกิน หรือไม่ก็ตาม แต่เมื่อจำเลยซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตำรวจจราจรตรวจรถได้เรียกให้รถหยุดเพื่อตรวจ ย่อม ถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติราชการไปตามอำนาจหน้าที่ของจำเลย เมื่อจำเลยเรียกและรับเงิน 20 บาท ไว้จาก น. เพื่อจะไม่กระทำการตรวจตามหน้าที่ ก็ต้องมีความผิดตามมาตรา 149 (หมายเหตุ ที่ประชุมใหญ่ ครั้งที่ 2/2518) ได้พิจารณาปัญหาเกี่ยวกับที่ศาลล่างพิพากษาให้รับเงิน 20 บาท ของกลางด้วย มีมติว่าพึงรับได้ และมีมติด้วยว่าไม่ต้องกล่าวถึงปัญหานี้ไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกา”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2631 - 2632/2515 กำหนด ปลัดอำเภอ เป็นพนักงานฝ่าย ปกครองมีหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิด เสมียนปกครองไม่ใช่พนักงานฝ่ายปกครองไม่มีหน้าที่ จับผู้กระทำความผิด

จำเลยทั้งสามเป็นเจ้าของพนักงาน มีหน้าที่ทำบัตรประจำตัวให้ประชาชนได้ร่วมกันใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบเรียก และรับเงินจากราษฎรผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติบัตรประชาชน พ.ศ. 2505 เพื่อจะได้ทำบัตรประจำตัวประชาชนให้ และทั้งนี้เพื่อช่วยให้ราษฎรผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินั้นไม่ต้องรับโทษด้วยจำเลยทั้งสามมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 จำเลยที่เป็นกำนันและปลัดอำเภอเป็นพนักงานฝ่ายปกครองมีหน้าที่สืบสวนมีความผิดตามมาตรา 200 ด้วย ส่วนเสมียนปกครองเป็นผู้สนับสนุนตามมาตรา 200 ประกอบด้วย มาตรา 86

กรณีกระทำความผิดนอกตำแหน่ง นอกหน้าที่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 514/2536 “จำเลยเป็นข้าราชการตำแหน่งสหกรณ์อำเภอ สังกัดกรมส่งเสริมสหกรณ์คณะกรรมการสหกรณ์การเกษตร ส. จำกัด แต่งตั้งจำเลยเป็นกรรมการออกข้อสอบและตรวจข้อสอบเพื่อรับบรรจุพนักงาน เมื่อสหกรณ์ดังกล่าวเป็นนิติบุคคลต่างหาก ไม่ใช่หน่วยงานในกรมส่งเสริมสหกรณ์ที่จำเลยจะต้องรับผิดชอบโดยตรง ทั้งมติคณะกรรมการสหกรณ์ดังกล่าวก็ไม่มีระเบียบของทางราชการว่าให้ทำได้และจำเลยจะต้องปฏิบัติตาม และการเป็นกรรมการสอบก็ไม่ใช่งานในหน้าที่รับผิดชอบของจำเลย การเป็นกรรมการของจำเลยจึงไม่ใช่เจ้าพนักงานกระทำการในตำแหน่งของจำเลย จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานเรียก รับทรัพย์สินโดยมิชอบหรือกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1651/2532 “จำเลยได้นำหนังสือมอบอำนาจของผู้ช่วยหัวหน้าเขตซึ่งมีถึงสารวัตรใหญ่สถานีตำรวจนครบาลขอให้ดำเนินคดีแก่ ม. ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มาตรา 70 ไปแจ้งความและมอบหนังสือมอบอำนาจให้แก่พนักงานสอบสวนแล้ว จำเลยยอมหมดหน้าที่การที่จำเลยเรียกและรับเงินจาก ม. และแก้ไขเอกสารดังกล่าวในภายหลังเป็นการกระทำความผิดนอกตำแหน่งหน้าที่ราชการ มิใช่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ต้องปฏิบัติหรือละเว้นหน้าที่โดยมิชอบ จำเลยจึงไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 หนังสือมอบอำนาจดังกล่าวเป็นหนังสือราชการของผู้บังคับบัญชาของจำเลยไม่ใช่หนังสือของจำเลย จำเลยไม่มีอำนาจที่จะแก้ไขจากมาตรา 70 เป็นมาตรา 65 ซึ่งมีอัตราโทษน้อยกว่า กรณีอาจเกิดความเสียหายแก่พนักงานสอบสวนหรือทางราชการกรุงเทพมหานคร ดังนี้ จำเลยมีความผิดฐานปลอมเอกสารราชการตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 265”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6263/2531 “จำเลยที่ 2 เป็นตำรวจได้จับกุมผู้เสียหายในข้อหาเล่นการพนันสลากกินรวบ จำเลยที่ 1 เป็นตำรวจประจำสถานีเดียวกันแต่ไม่เข้าร่วมจับกุมและมิใช่พนักงานสอบสวนได้เรียกเงินจากผู้เสียหายกับพวกนำไปให้จำเลยที่ 2 เพื่อให้ปล่อยผู้เสียหายไป และจำเลยที่ 2 ได้รับเงินจากฝ่ายผู้เสียหายแล้วได้ปล่อยตัวผู้เสียหายไปไม่ดำเนินคดีตามกฎหมาย อันเป็นการกระทำโดยมิชอบต่อหน้าที่แต่จำเลยที่ 1 ไม่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับคดีที่

จำเลยที่ 2 จับกุมผู้เสียหายมาโดยตรง จึงเป็นเรื่องปฏิบัตินอกหน้าที่ ถือได้ว่าเป็นเพียงการสนับสนุนการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ของจำเลยที่ 2 เท่านั้น”

คำพิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง คดีหมายเลขแดงที่ อท 100/2562 “จำเลยเป็น เจ้าพนักงาน เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจาก นาย ย. สำหรับตนเองหรือของผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่หรือไม่ การจะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ต้องปรากฏการกระทำ เรียก รับ หรือยอมจะรับซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด แต่ข้อเท็จจริงที่ได้จากพยานโจทก์ว่า เงินที่ของนาย ย. จำนวน 50,000 บาท ที่จำเลยเก็บไว้ นั้นเกิดจากการตกลงกันระหว่างจำเลยและนาย ย. มิได้มีลักษณะเป็นการเรียกร้องของจำเลยหรือข้อเสนอว่าจะให้นาย ย. เพื่อที่จำเลยจะรับ หรือยอมจะรับ แม้การดำเนินการดังกล่าวไม่มีกฎหมายหรือระเบียบให้จำเลยกระทำ แต่ต้องปรากฏด้วยว่าเป็นไปเพื่อการกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ ซึ่งข้อเท็จจริงก็ปรากฏตามทางการไต่สวนพยานหลักฐานโจทก์ประกอบด้วยข้อเท็จจริงตามรายงานการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่ามีการดำเนินการจ่ายเงินทดแทนให้แก่ นาย ย. มิได้ประวิงเวลา หรือสร้างเหตุขัดข้องเพื่อบังคับกดดันให้นาย ย. ยอมที่จะให้เงิน หรือเสนอที่จะให้เงินแก่จำเลย ประกอบกับ คำให้การของนาย ย. ที่ให้ไว้ต่อคณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริงคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ไม่มีรายละเอียดถึงพฤติการณ์เรียก รับ หรือยอมจะรับเงินจำนวน 50,000 บาท จึงต้องฟังข้อเท็จจริงตามที่จำเลยเบิกความว่าคืนเงินให้แก่ นาย ย. ครบถ้วนตามที่ตกลงกันไว้ การที่จำเลยรับเงินจำนวนดังกล่าวจากนาย ย. ภายหลังจากรับเงินทดแทนเอง มิเป็นไปเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ จึงไม่เป็นความผิดฐานเจ้าพนักงานเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินเพื่อประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้ติดตามฟ้อง”

ข้อสังเกตของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149

1) **ความผิดตามมาตรา 149** เมื่อมีการเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งหน้าที่ หากเป็นการเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดในการปฏิบัตินอกหน้าที่ นอกตำแหน่งหรือหมดหน้าที่แล้ว ย่อมไม่ครบองค์ประกอบความผิด

2) **ถ้อยคำตามมาตรา 149** (เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยหน้าที่) เป็นองค์ประกอบความผิดที่ต้องบรรยายมาในคำฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 16251/2557 “โจทก์บรรยายฟ้องว่า วันที่ 11 กรกฎาคม 2544 จำเลยที่ 1 ได้รับเงินโดยการโอนเข้าบัญชีของจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นภริยาเป็นคำรับรอง ค่าเลี้ยงดู เป็นเงินจำนวน 100,000 บาท ทั้งนี้จำเลยที่ 1 ในฐานะที่เป็นผู้ควบคุมงานได้เสนอเรื่องให้ ช. พวกของจำเลยทั้งสองใช้อำนาจในฐานะที่เป็นประธานกรรมการตรวจการจ้างได้มีคำสั่งให้บริษัท ช. หยุดงานในวันที่ 9 กรกฎาคม 2544 อ้างว่าเนื่องจากแนวส่งท่อน้ำมีปัญหาจะต้องมีการแก้ไขแบบในการก่อสร้างแทนที่จะใช้อำนาจดังกล่าวมาตั้งแต่ก่อนผิดสัญญา โดยไม่ได้บรรยายฟ้องว่า จำเลยที่ 1 เป็นเจ้าพนักงานรับทรัพย์สินสำหรับตนเอง เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ ตาม ป.อ. มาตรา 149 ซึ่งองค์ประกอบความผิดเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดต้องเป็นเหตุการณ์ในอนาคต การที่ศาลล่างทั้งสองลงโทษจำเลยที่ 1 ในความผิดดังกล่าวจึงไม่ชอบ เพราะเป็นเรื่องที่มีได้กล่าวมาในฟ้อง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 192 วรรคหนึ่ง”

3) ความผิดตามมาตรา 148 กับมาตรา 149 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

องค์ประกอบความผิดของมาตรา 148²¹ เป็นการใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ ช่มชู้ใจหรือจูงใจผู้อื่น ผู้กระทำเป็นเจ้าพนักงานมีเจตนาพิเศษเพื่อให้บุคคลใดมอบให้หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนเองหรือผู้อื่น อันมีความหมายว่าการใช้อำนาจต้องใช้ในตำแหน่ง ถ้าใช้นอกตำแหน่งก็ไม่เป็นความผิดตามมาตรา 148 นี้ เมื่อได้มีการใช้อำนาจในตำแหน่งแล้ว แต่เป็นการใช้โดยมิชอบ จึงอยู่ในความหมายของมาตรา 148 นี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 154/2503 “กำนันจับผู้ต้องหาเรื่องลักทรัพย์และได้ปล่อยตัวผู้ต้องหาไป ไม่นำส่งต่อพนักงานสอบสวน โดยได้รับเงินจากผู้ต้องหาทั้ง 2 คนละ 250 บาทตั้งนี้ ย่อมได้ชื่อว่าจำเลยดเว้น ไม่กระทำการตามหน้าที่อันเป็นการมิชอบ การกระทำของจำเลยจึงเป็นผิดตามมาตรา 149 การกระทำที่จะเป็นผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 148 จะต้องเป็นเรื่องที่จำเลยใช้อำนาจโดยมิชอบ และใช้อำนาจนั้นช่มชู้ใจให้เขามอบให้หรือหาให้ซึ่งทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนเองหรือผู้อื่นโดยมิใช่เรื่องเรียกทรัพย์เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งเป็นการตอบแทน เช่น จำเลยแกล้งจับเขามาช่มชู้ใจเรียกเอาเงินทองเขาโดยไม่ปรากฏว่าเกิดการกระทำผิดขึ้น”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3309/2541 “คืนเกิดเหตุจำเลยที่ 2 ถึงที่ 4 ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานร่วมกันใช้จำเลยที่ 1 ซึ่งมีใช้เจ้าพนักงานตำรวจให้แสดงตนเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ เพื่อเป็นเครื่องมือให้ไปเรียกเก็บเงินจากบรรดาคนขับรถยนต์บรรทุกที่แล่นผ่านไปมาไม่เลือกว่าคนขับรถนั้นจะได้กระทำความผิดต่อกฎหมายหรือไม่ โดยจำเลยที่ 1 เข้าไปพูดกับคนขับรถว่า “ตามธรรมเนียม”

²¹ ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 148 ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ ช่มชู้ใจหรือจูงใจเพื่อให้บุคคลใดมอบให้หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนเองหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท หรือประหารชีวิต”

โจทก์ร่วมว่ามีไม้หวงห้ามแปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต แต่ในทางนำสืบของโจทก์ และโจทก์ร่วมไม่ได้ความแน่ชัดว่า เมื่อจำเลยกล่าวหาโจทก์ร่วม แล้วจำเลยได้เรียกเงินจากโจทก์ร่วมเพื่อมิให้ดำเนินคดี แก่โจทก์ร่วมจริงหรือไม่ จึงยังไม่พอพียงลงโทษจำเลย ในความผิดฐานนี้”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4681/2534 “โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยเป็นเจ้าของพนักงานตำรวจได้ตรวจพบว่าผู้เสียหายขับรถจักรยานยนต์โดยไม่มีใบอนุญาต อันเป็นความผิดตามกฎหมาย แต่จำเลยกลับข่มขืนใจให้ผู้เสียหายมอบเงินเพื่อละเว้นการจับกุม อันเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต คำบรรยายฟ้องของโจทก์ดังกล่าว เข้าองค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ในชั้นพิจารณาศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ฟังข้อเท็จจริงยุติแล้วว่า การกระทำของจำเลยมิใช่เป็นการแก่งัดจับโดยผู้เสียหายไม่มีความผิดแล้วเรียกรับเงิน การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดตามมาตรา 149 ดังนี้ ถือว่าข้อเท็จจริงตามฟ้องนั้นโจทก์สืบสมแล้วและการที่จะถือว่าเป็นเรื่องอ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิดหรือไม่ เป็นเรื่องพิจารณาจากฟ้อง คดีนี้ ตามคำขอท้ายฟ้องโจทก์อ้างบทมาตราความผิดตามบทเฉพาะมาตรา 148 แต่เมื่อปรากฏว่าตามคำบรรยายฟ้องและข้อเท็จจริงที่พิจารณาได้ความการกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามบทเฉพาะมาตรา 149 จึงถือว่าโจทก์อ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิด ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่ถูกต้องได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192 วรรคห้า ซึ่งเมื่อเป็นความผิดตามบทเฉพาะแล้วก็ไม่ต้องปรับบทมาตรา 157 ที่เป็นบททั่วไปอีก”

การเปรียบเทียบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 กับความผิดฐานอื่น

1. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 173

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 173 บัญญัติว่า “เจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ ผู้ใด เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท” มีลักษณะการกระทำ เช่นเดียวกับมาตรา 149 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่กำหนดการกระทำของความผิดของ “เจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ” ซึ่งมาตรา 4 ได้กำหนดความหมายของเจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ ดังนี้

1. เจ้าพนักงานของรัฐ หมายถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการ

ศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งหมายความรวมถึงข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐหรือในรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ หรือเจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ และให้หมายความรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจและบุคคลหรือคณะบุคคลบรรดาซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้ใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองที่จัดตั้งขึ้น ในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐด้วย

2. เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หมายความว่า ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งด้านนิติบัญญัติ บริหาร ปกครอง หรือตุลาการ ของรัฐต่างประเทศ และบุคคลใดๆ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ให้แก่รัฐต่างประเทศ รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่สำหรับหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ไม่ว่าโดยการแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง มีตำแหน่งประจำหรือชั่วคราว และได้รับเงินเดือนหรือค่าตอบแทนอื่นหรือไม่ก็ตาม

3. เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ หมายความว่า ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในองค์การระหว่างประเทศ หรือผู้ได้รับมอบหมายจากองค์การระหว่างประเทศให้ปฏิบัติหน้าที่ในนามขององค์การระหว่างประเทศนั้น

คำพิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง คดีหมายเลขแดงที่ อท 1/2563 “ขณะเกิดเหตุจำเลยรับราชการตำรวจ ยศดาบตำรวจ ตำแหน่งผู้บังคับหมู่ (ธุรการงานสอบสวน) สถานีตำรวจนครบาล ท. เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2559 เวลากลางวัน จำเลยได้รับมอบหมายให้ควบคุมตัวนาย อ. ผู้ต้องหาสัญชาติ เมียนมาร์ ที่ถูกจับกุมฐานเป็นบุคคลต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต ไปยังสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง โดยจำเลยโทรศัพท์นัดหมายให้นางสาว ค. นำเงินมามอบให้ 5,000 บาท เพื่อปล่อยตัวนาย อ. แต่นางสาว ค. ไปพบเจ้าพนักงานตำรวจชุดจับกุมที่สถานีตำรวจนครบาล ว. จึงได้วางแผนจับกุม โดยนำธนบัตรรัฐบาลไทยฉบับละ 1,000 บาท จำนวน 5 ฉบับ ถ่ายเอกสาร และลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐาน หลังจากนั้นนางสาว ค. นำเงินมอบให้จำเลย และจำเลยปล่อยตัวนาย อ. แล้ว เจ้าพนักงานตำรวจเข้าตรวจค้นตัวจำเลยพบธนบัตรที่ลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานอยู่ในกระเป๋าเงินสีดำของจำเลยจึงจับกุมจำเลย เมื่อข้อเท็จจริงฟังว่า จำเลยเรียกรับเงินจากนางสาว ค. จำนวน 5,000 บาท เพื่อจะปล่อยนาย อ. โดยไม่ต้องนำตัวส่งสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง การกระทำของจำเลยย่อมผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเรียกรับทรัพย์สินสำหรับตนเองโดยมิชอบด้วยหน้าที่ และเป็นเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149, 157 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 123/1, 123/2 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม

การทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 172, 173 พยานหลักฐานที่โจทก์อ้าง จึงรับฟังโดยปราศจากข้อสงสัยว่า จำเลยกระทำความผิดตามฟ้องจริง แต่การกระทำของจำเลยเมื่อเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ซึ่งเป็นบทเฉพาะแล้ว กรณีไม่จำเป็นต้องปรับบทความผิดตาม มาตรา 157 ซึ่งเป็นบททั่วไปอีก”

2. พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502 มาตรา 6

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502 มาตรา 6 บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นพนักงาน เรียกรับหรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในหน้าที่ ไม่ว่าจะการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือประหารชีวิต”

มีลักษณะการกระทำความผิดเช่นเดียวกับมาตรา 149 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่กำหนดความผิดของ “พนักงาน” กล่าวคือ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ หรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในองค์การ บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งทุนทั้งหมดหรือทุนเกินกว่าร้อยละห้าสิบเป็นของรัฐ โดยได้รับเงินเดือนหรือประโยชน์ตอบแทนอื่นจากองค์การ บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือหน่วยงานนั้น ๆ ทั้งนี้ นอกจากผู้เป็นเจ้าของพนักงานอยู่แล้วตามกฎหมาย ตามมาตรา 3

ตัวอย่างเรื่องกล่าวหาที่เกี่ยวกับการเรียก รับ หรือยอมจะรับสินบน ที่คน-กรรมาการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง

1) การบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้าย เลื่อนตำแหน่ง และการบริหารงานบุคคล

- ☞ เรียกเงินจากพนักงานส่วนท้องถิ่นที่ถูกร้องเรียนเพื่อช่วยเหลือมิให้ต้องถูกลงโทษ
- ☞ เรียกเงินจากผู้สอบขึ้นบัญชี ชีละ 1 แสนบาท เพื่อขยายกรอบในการบรรจุเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่น
- ☞ เรียกเงินเพื่อช่วยเหลือให้ได้รับการคัดเลือกเพื่อเป็นลูกจ้างตามสัญญาจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล
- ☞ เสนอรายชื่อบุคคลที่ไม่ปรากฏชื่อในบัญชีผู้สอบแข่งขันได้ต่อคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบล เพื่อให้ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่น โดยเรียกเงินค่าตอบแทนรายละไม่ต่ำกว่า 300,000 บาท
- ☞ การสอบคัดเลือกปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ตำแหน่งหัวหน้าส่วนการคลังและหัวหน้าส่วนโยธา โดยเรียกเงินจากผู้ที่ต้องการสอบผ่านข้อเขียน รายละ 10,000 บาท และเบิกจ่ายเงินให้คณะกรรมการสอบคัดเลือก เช่น ค่าสอบสัมภาษณ์ และค่าเบี้ยประชุม ทั้งที่ไม่ได้มีการประชุมจริง
- ☞ เรียกเงินจากบุคคลเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือวิ่งเต้นในการสอบเข้าเป็นนักเรียนนายสิบทหารบก ซึ่งถ้ามีคุณสมบัติสมควรจะเรียกเก็บเงินก่อนเป็นค่ามัดจำคนละประมาณ 50,000 บาท
- ☞ เรียกเงิน จำนวน 40,000 บาท ในการรับโอนบุคคลมาดำรงที่องค์การบริหารส่วนตำบล

2) การจัดซื้อจัดจ้าง

- ผู้เรียกร้องเงินเพื่อประโยชน์ในการจัดซื้อสารเคมีและเอื้อประโยชน์ให้กับผู้จำหน่ายสารเคมีตามประกาศเขตพื้นที่ภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (ด้านพืช) ในราคามากกว่าความเป็นจริง
- ผู้เรียกร้องเงินค่าเปอร์เซ็นต์ในโครงการจ้างเหมาซ่อมแซมปรับปรุงและก่อสร้างถนนลูกรัง จำนวน 9 สาย จากเจ้าหน้าที่และจากผู้รับเหมาแต่ละสาย
- ผู้เรียกร้องเงินค่าเปอร์เซ็นต์ในการก่อสร้างบ่อบาดาลจากงบประมาณค่าก่อสร้างเกินกว่า 30%
- ผู้เรียกร้องเงินเพื่อกำหนดข้อเสนอด้านเทคนิคในการประกวดราคาก่อสร้างโครงสร้างอุโมงค์ระบายน้ำเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้รับจ้างบางราย
- ผู้เรียกร้องเงินจากการฮั้วงาน และเรียกเงินเปอร์เซ็นต์จากผู้รับจ้างโครงการจ้างเหมาก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ วงเงิน 152,000 บาท
- ผู้เรียกเงินจากผู้ประมูลอาหารเรือหน้าห้อง 50,000 บาท รวมทั้งให้ผู้ประมูลส่งอาหารดิบผู้ต้องขังจ่ายเงินค่าตีคอลล์ที่จังหวัดเชียงใหม่ทุกวันเสาร์
- ผู้เรียกร้องเงิน จำนวน 600,000 บาท เพื่อเป็นค่าตอบแทนในการติดต่อผู้มีอำนาจเพื่ออนุมัติซื้อเครื่องสูบน้ำผันจำนวน 3 เครื่อง
- ผู้เรียกร้องเงิน 40-50 เปอร์เซ็นต์ในการจัดซื้อโทรทัศน์ จำนวน 8 เครื่อง เครื่องวีซีดีจำนวน 8 เครื่อง ตู้เอกสาร และโต๊ะสำนักงาน และมีการนำเครื่องเสียงจำนวน 3 ชุด จากร้านมาใช้ก่อนโดยยังไม่มี การทำเรื่องจัดซื้อ
- ผู้จัดซื้อถังขยะขนาด 120 ลิตร ในราคาใบละ 1,600 บาท ทั้งที่ต้นทุนราคาเพียงใบละ 960 บาท และเรียกร้องเงินตอบแทนจากผู้รับจ้างใบละ 500 บาท
- ผู้เรียกร้องเงินเป็นค่าเปอร์เซ็นต์จากผู้รับจ้าง โดยประวิงเวลาเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับการส่งจ่ายเช็คค่าจ้าง ในโครงการขุดลอกคลอง
- ผู้ทุจริตต่อหน้าที่ในเรื่องที่บริษัทฯ เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเดินทางไปร่วมประชุมสัมมนาต่างประเทศเพื่อเอื้อประโยชน์ในการใช้จ่ายและการพิจารณานำมาใช้ในหน่วยงาน และรับเงินส่วนแบ่งจากการจำหน่ายยาหรือเลนส์แก้วตาเทียมจากบริษัทฯ
- ผู้เรียกร้องเงิน จำนวน 60,000 บาท จากผู้รับจ้างโครงการก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้าน
- ผู้นัดแนะกับผู้รับเหมาในพื้นที่ จำนวน 9 คนในท้องทำงานของตน และเรียกร้องเงินจากผู้รับเหมาจำนวน 25 เปอร์เซ็นต์ของวงเงินในการตกลงซื้อขายงานก่อสร้างโครงการก่อสร้างถนน
- ผู้เรียกร้องเงินจากบริษัทที่เป็นบริษัทวิศวกรที่ปรึกษาและเป็นผู้สัญญา รวมเป็นเงินประมาณ 3,500,000 บาท โดยโอนเงินเข้าบัญชีพี่สาวของแฟน
- ผู้เรียกร้องเงินจากบริษัทฯ และผู้แทนยาเพื่อกระทำการตามอำนาจหน้าที่ของตนในการส่งจ่ายยาต่างๆ ของบริษัทดังกล่าว
- ผู้เรียกร้องเงินจำนวน 8.5% ของราคางานเพื่อแลกกับความสะดวกในการดำเนินการก่อสร้างวางระบบน้ำแบบปิด เมื่อได้ยอมจ่ายเงินดังกล่าวรวมทั้งได้ทำการก่อสร้างจนแล้วเสร็จ กลับหาเหตุต่างๆ เพื่อไม่ตรวจรับงาน เป็นเหตุให้ผู้รับจ้างได้รับความเสียหาย

3) การอนุมัติ อนุญาต และการปฏิบัติหน้าที่

- ☒ เรียกรับเงิน จำนวน 40,000 บาท เป็นค่าดำเนินการให้ได้รับเงินค่าค่าชดเชยผลอาสินและค่าเวนคืนที่ดินสูงกว่าความจริงจากกรมทางหลวง
- ☒ เรียกรับเงินจากเจ้าของรถไถที่เข้าร่วมโครงการเงินกู้เพื่อปรับพื้นที่แปลงนา คันละ 10,000 บาท และเรียกรับเงินเปอร์เซ็นต์ 25 - 30 % ของยอดเงินรวมที่เจ้าของรถไถทุกคันจะได้รับจากการทำงานเสร็จ
- ☒ เรียกรับเงิน จำนวน 50 ล้านบาท เพื่อปล่อยให้ก่อสร้างอาคารโครงการจัดทำตลาดผิดจากแบบแปลนที่ได้รับอนุญาต
- ☒ เรียกรับเงินจากผู้ขออนุญาตครอบครองอาวุธปืน
- ☒ ทุจริตรับเงินบริจาคจากธนาคารต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนกับการขอใช้พื้นที่ในตลาดนัดจตุจักร แล้วหลีกเลี่ยงไม่นำเงินส่งคลังตามระเบียบ
- ☒ เรียกรับเงินเพื่อให้ได้สิทธิเข้าปรับปรุงสุขาสาธารณะตลาดนัดจตุจักร และทุจริตเก็บเงินจากผู้ขอใช้พื้นที่จำหน่ายสินค้าหน้ากองอำนวยการตลาดนัดจตุจักร แล้วไม่นำเงินส่งคลังตามระเบียบ
- ☒ เรียกรับเงินจากผู้ที่ยื่นขออนุญาตซ่อมแซมหรือตัดแปลงอาคารพาณิชย์ จำนวน 52 หลัง
- ☒ เรียกเก็บเงิน จำนวน 1,000,000 บาท จากผู้ประกอบการผู้คอนแทนเนอร์ขนถ่ายสินค้าผ่านท่าเทียบเรือ
- ☒ เรียกรับเงินกินเปล่าจากผู้ปกครองนักเรียน รายละ 50,000 บาท เพื่อแลกกับการรับนักเรียนเข้าเรียนโดยผ่านคนขับรถประจำตำแหน่งซึ่งเป็นนายหน้า
- ☒ การจัดโครงการนำเที่ยวจำนวน 4 โครงการ โดยมีการเรียกค่าหัวเพิ่มในโครงการนำเที่ยวและมีการบวกค่าหัวเกินแต่ไม่ได้เดินทางไปจริง และเบิกจ่ายค่าที่พักแต่ไม่ได้พักจริง โดยไปนอนที่ศาลาวัดและนำเงินที่เบิกจ่ายไปแจกแก่ผู้เดินทาง
- ☒ เรียกรับเงินจำนวน 10,000 บาท จากลูกค้าที่ขอสินเชื่อเงินกู้เพื่อการอำนวยการอำนวยการสินเชื่อเงินกู้
- ☒ หลอกลวงว่าจะช่วยเหลือบริษัทที่เข้ามาลงทุนโรงงานอุตสาหกรรมรีไซเคิลแล้วเรียกรับผลประโยชน์โดยให้ส่งมอบรถจักรยานให้กับตน เพื่อที่จะนำรถจักรยานดังกล่าวไปให้หน่วยงานไว้ใช้งาน แต่กลับเบียดบังไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว
- ☒ เรียกรับเงินจากผู้ที่ยื่นขออนุญาตซ่อมแซมหรือตัดแปลงอาคารพาณิชย์ จำนวน 52 หลัง
- ☒ นำรถไถ จำนวน 2 คัน ที่ยืมจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นนำไปไถพื้นที่ในการทำการเกษตรให้กับชาวบ้าน โดยเรียกเก็บเงินชาวบ้าน ได้เงินประมาณ 7,000 บาท นำไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว
- ☒ เรียกรับเงินจากผู้ปกครองในการรับนักเรียนเข้าเรียนในโครงการภาคปกติ เป็นเงินคนละ 30,000 - 50,000 บาท และในโครงการภาคภาษาอังกฤษ เป็นเงินคนละ 100,000 บาท โดยอ้างว่านำไปใช้จ่ายในการปรับปรุงอาคารห้องเรียนและอุปกรณ์การศึกษา แต่ไม่มีหลักฐานการรับ - จ่ายเงิน
- ☒ เรียกรับเงินจากเจ้าของเรือหรือตัวแทนเจ้าของเรือที่ขอใช้บริการนำร่องเรือและเอื้อประโยชน์ให้ผู้ประกอบการทางเรือใช้สถานีนำร่องสมุทรปราการเป็นที่พักอาศัยโดยมิชอบ
- ☒ เรียกรับผลประโยชน์จำนวน 3 - 5% เพื่อปกปิดข้อมูลการประกวดราคาหรือข้อมูลข่าวสารการสอบราคาและประกวดราคาที่จะต้องประกาศในเว็บไซต์ของกรมบัญชีกลาง

3) การอนุมัติ อนุญาต และการปฏิบัติหน้าที่

- ☒ เรียกเก็บเงินจากรถวิ่งส่งสินค้าจากจุดผ่อนปรนไปยังประเทศเพื่อนบ้าน
- ☒ เรียกเก็บเงินจำนวน 10,000 - 20,000 บาท เพื่อเป็นค่าเช่าที่ร้านขายของบริเวณไหล่ทางถนนคอนกรีตสาธารณะ รวมทั้งมีการจัดเก็บเงินรายวันๆ ละ 20 บาทหรือจ่ายรายเดือนๆ ละ 300 และเรียกเก็บค่าน้ำประปาอีก รายละ 1,300 บาท โดยไม่มีการออกใบเสร็จรับเงิน เป็นเหตุให้ผู้กล่าวหาได้รับความเสียหาย
- ☒ เรียกเก็บเงินจากผู้ประกอบกิจการโรงงานเย็บผ้าในพื้นที่จำนวนหลายราย รายละ 40,000 - 100,000 บาท โดยไม่นำส่งเป็นรายได้แล้วนำเงินดังกล่าวมาแบ่งปันกัน
- ☒ เรียกเก็บเงินจากประธานคณะกรรมการโครงการ จำนวน 10% ของวงเงินโครงการ เพื่อแลกกับการออกหนังสือรับรองการเบิกจ่ายเงินโครงการดังกล่าว รวมทั้งมีการเรียกเก็บเงินลักษณะเดียวกันในหมู่บ้านอื่นๆ
- ☒ เรียกเก็บเงินเปอร์เซ็นต์จากผู้รับจ้างโครงการขุดเจาะบ่อบาดาล เพื่อแลกกับการลงนามเบิกจ่ายเงินค่าจ้างให้กับผู้รับจ้าง หากไม่ยินยอมจะไม่มอบเช็คค่าจ้างให้กับผู้รับจ้าง
- ☒ เรียกเก็บเงินจากผู้ประธุรกิจที่พักอาศัยเพื่ออยู่ติปัญหาเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยที่มีโครงสร้างของตัวอาคารระยะห่างจากระดับน้ำทะเลท่วมถึงน้อยกว่า 30 เมตร ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคารฯ
- ☒ เรียกเก็บเงินจากผู้ที่มาจดทะเบียนรถยนต์เก่า จำนวน 30,000 - 35,000 บาทเพื่อแลกกับการให้ความสะดวกรวดเร็วในการจดทะเบียนต่อทะเบียนรถยนต์เก่า โดยไม่มีการนำรถยนต์ไปตรวจสภาพตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด
- ☒ เรียกเก็บผลประโยชน์ จำนวน 100,000 บาท เพื่อตอบแทนในการออกหนังสือรับรองการใช้น้ำประปาให้กับโครงการหมู่บ้านจัดสรร
- ☒ เรียกเก็บเงินจากพนักงานขายตัว จำนวน 20,000 บาทในการนำรถทัวร์เสริมวิ่งรับผู้โดยสาร
- ☒ เรียกเก็บเงิน จำนวน 500,000 บาท เพื่อแลกเปลี่ยนกับการนำรถยนต์เก็บขยะเข้าไปบริการเก็บขยะภายในหมู่บ้าน
- ☒ เรียกเก็บเงิน 50,000 บาท เพื่อแลกเปลี่ยนในการขอหนังสือรับรองสิ่งปลูกสร้าง
- ☒ เรียกเก็บเงิน 50,000 บาท จากเพื่อแลกเปลี่ยนในการขอเชื่อมต่อทางสาธารณประโยชน์กับหมู่บ้านจัดสรร
- ☒ เรียกเก็บเงิน 5,000 บาท เพื่อแลกเปลี่ยนในการขอเลขที่ทะเบียนบ้านกรณีสร้างบ้านใหม่
- ☒ เรียกเก็บเงินจากผู้ปกครองนักเรียน กรณีฝากเด็กเข้าเรียนแล้วไม่นำเงินดังกล่าวส่งเข้าเป็นรายได้ของโรงเรียน
- ☒ กรณีเรียกเก็บเงินเพื่อแลกกับการรับปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตศึกษาคดี เป็นเงินสดจำนวน 100,000 บาท
- ☒ การเรียกเก็บผลประโยชน์เพื่อออกเอกสารสิทธิเกี่ยวกับการออกหลักฐานที่ดินทำกิน (ส.ป.ก. 4-10) ทับที่สาธารณะประโยชน์ที่มีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง

3) การอนุมัติ อนุญาต และการปฏิบัติหน้าที่

- ❖ เรียกรับเงินเพื่อออกใบอนุญาตโรงงานที่ตั้งผิผดผังเมือง
- ❖ เรียกรับผลประโยชน์จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตแห่งละ 5 เปอร์เซ็นต์ของงบประมาณเงินอุดหนุนจากส่วนกลางโดยอ้างว่าจะนำเงินดังกล่าวไปให้กับผู้ว่าราชการจังหวัด
- ❖ เรียกรับเงินในการขออนุญาตก่อสร้างปั้มน้ำมัน โดยอ้างว่า ต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเกี่ยวกับแบบแปลนประมาณ 35,000 บาท หากผู้ประกอบการรายใดไม่ยินยอมจ่ายเงินจำนวนดังกล่าวจะไม่อนุมัติแบบให้สามารถก่อสร้างได้ นอกจากนี้ ยังต้องจ่ายค่าทดสอบแรงดันอีก 20,000 บาท
- ❖ การเรียกรับเงินบริจาคจากผู้ปกครองนักเรียนเพื่อแลกกับการรับนักเรียนเข้าเรียนต่อที่โรงเรียน โดยกำชับไม่ให้เจ้าหน้าที่การเงินนำเงินจำนวนดังกล่าวเข้าเป็นรายได้ของทางโรงเรียนและนำเงินดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว
- ❖ เรียกรับเงินจากการขายดินคันละ 20 บาท ในโครงการขุดคลองสาธารณะที่ดำเนินการขุดโดยนำดินไปขายเป็นค่าจ้างดำเนินการแทนใช้งบประมาณ
- ❖ กรณีเรียกรับเงินจำนวน 10 เปอร์เซ็นต์ค่าตอบแทนในการอำนวยความสะดวกในการขอรับเงินคืนภาษี
- ❖ เรียกรับเงินจากผู้มีอาชีพในการซื้อขายไม้สักสวนป่าในอัตรา 150 บาทต่อปริมาณไม้สัก 1 ลูกบาศก์เมตร ซึ่งมีความจำยอมต้องจ่ายเพราะหากไม่จ่ายจะไม่ได้รับความสะดวกและทำให้ได้รับเอกสารเพื่อใช้ในการทำไม้สักเคลื่อนที่ล่าช้า
- ❖ เรียกรับเงินจำนวน 7,000,000 บาท เพื่อจะช่วยเหลือให้มีสิทธิร่วมใช้บ่อบำบัดน้ำเสีย แต่ไม่สามารถทำได้ จึงทวงถามเงินคืนแต่ได้รับคืนเพียง 2,000,000 บาท
- ❖ ใช้อำนาจหน้าที่อนุมัติเงินอุดหนุนให้วัดต่างๆ แต่มีเงื่อนไขว่าภายหลังจากที่โอนเงินอุดหนุนให้แล้ววัดจะต้องคืนเงินบางส่วนกลับมาให้ตนเอง
- ❖ เรียกรับเงินในการดำเนินการออกใบรับแจ้งการขุดดินและถมดิน และไม่ยอมจ่ายเงินให้ก็เพิกเฉยไม่ดำเนินการออกใบแจ้งการขุดดินให้แต่อย่างใด
- ❖ เรียกรับเงิน จำนวน 20,000 บาท จากผู้ยื่นเรื่องขอรับใบอนุญาตประกอบการขนส่งรับส่งนักเรียนเพื่อเป็นค่าดำเนินการให้เรื่องเสร็จเร็ว
- ❖ ทุจริตเรียกรับเงิน จำนวน 1,500 บาท เพื่อแลกกับการดำเนินการออกโฉนดที่ดินโดยเร็ว ตามนโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุน

4) การดำเนินคดี หรือ กระบวนการยุติธรรม

- ☞ จับกุมผู้ต้องหาพร้อมยาเสพติดของกลางแล้วปล่อยตัวไม่ดำเนินคดี อีกทั้งนำเงินของผู้ต้องหาที่ใช้ในการล่อซื้อยาบ้าไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวหรือผู้อื่นโดยทุจริต
- ☞ เรียกรับเงินจากผู้ต้องหาในความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษ เพื่อเป็นค่าตอบแทนในการลดจำนวนยาเสพติดของกลางเพื่อช่วยเหลือให้ได้รับโทษน้อยลง
- ☞ ทุจริตเรียกรับเงิน จำนวน 25,000 บาท เพื่อเป็นค่าตอบแทนในการช่วยเหลือคดีที่ห้างหุ้นส่วนจำกัด นำสินค้าผ่านทองแดงเข้ามาในราชอาณาจักรโดยสำแดงเท็จ
- ☞ ทุจริตเรียกรับเงินโดยร่วมกับพวกตรวจค้นพบยาเสพติดให้โทษ แล้วเรียกรับเงิน จำนวน 60,000 บาท เพื่อแลกกับการไม่จับกุมดำเนินคดี โดยผู้ต้องหาได้นำเงิน จำนวน 40,000 บาท มามอบให้ส่วนที่เหลืออีก 20,000 บาทนัดให้ชำระในภายหลัง โดยยึดรถจักรยานยนต์ และยาเสพติดให้โทษไว้เป็นหลักประกัน ต่อมาจึงนัดหมาย มาจ่ายเงินส่วนที่เหลือ
- ☞ ทุจริตโดยร่วมกันปลอมใบเสร็จรับเงินค่าปรับตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความ เป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 แล้วนำไปใช้เก็บเงินค่าปรับจากผู้ค้าแผงลอยไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว
- ☞ เรียกรับเงิน จำนวน 1,000,000 บาท เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนการกับที่ไม่ดำเนินคดีใช้อาคาร ผิดประเภทจากที่ได้รับอนุญาตและต่อเติมอาคารโดยไม่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติควบคุม อาคาร พ.ศ. 2522
- ☞ เรียกรับเงินจำนวน 300,000 บาทเพื่อแลกกับการไม่ดำเนินคดีกับผู้นำรถบรรทุกสิบล้อและรถดั๊ก ขุดดินที่ทำการขุดดิน โดยอ้างว่ากระทำผิดพระราชบัญญัติโรงงานฯ และพระราชบัญญัติการขุดดิน และถมดินฯ เมื่อไม่ยินยอมจ่ายเงินตามที่ถูกเรียกจึงถูกดำเนินคดีเป็นเหตุให้ได้รับความเสียหาย
- ☞ เรียกรับเงินสินบนโดยเปลี่ยนแปลงผลการสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ในเรื่องกล่าวหา ร้องเรียนที่สรุปความเห็นเสนอให้ดำเนินคดีอาญาและให้มีคำสั่งปลดจากตำแหน่ง แต่ได้เปลี่ยนแปลงความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยให้ลงโทษตกเดือน อันเป็นการช่วยเหลือให้ได้รับโทษน้อยลง
- ☞ ได้เรียกเงิน จำนวน 5,600,000 บาท จากผู้เสียหายที่ได้อ้างทุกข์กล่าวโทษ เพื่อเป็นค่าตอบแทนในการสั่งฟ้องคดี
- ☞ เรียกเก็บเงินค่าสินบน จำนวน 15,000 บาท เพื่อต่อรองในการไม่จับกุมแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย โดยขู่ว่าถ้าไม่ได้เงินจะจับสถานเดียว
- ☞ เรียกรับเงินเพื่อแลกกับการที่จะไม่ดำเนินคดีฐานบุกรุกป่าสงวน
- ☞ เรียกรับเงินจากชาวประมงที่ทำการประมงผิดกฎหมาย

ความผิดฐานเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด นอกเหนือจากทรัพย์สิน หรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย

ความเป็นมา

ในอดีต ความผิดเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าพนักงานเป็นเพียงกรณีที่เจ้าพนักงานการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากใช้อำนาจหรือทำหน้าที่โดยตรง กล่าวคือเป็นความผิดที่เกิดขึ้นในเฉพาะการใช้อำนาจหรือทำหน้าที่ในแต่ละครั้งเท่านั้น ตั้งแต่กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 มาตรา 138 จนแก้ไขเป็นประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ที่มุ่งควบคุมการใช้อำนาจหรือทำหน้าที่โดยตรงของเจ้าพนักงาน แต่ในปัจจุบันการกระทำความผิด การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ได้เพิ่มขอบเขตไม่เพียงแต่หยุดการใช้อำนาจหรือทำหน้าที่โดยตรงเท่านั้น แต่รวมไปถึงการทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับเกิดอคติในการใช้ดุลพินิจหรือทำหน้าที่ ซึ่งอคติดังกล่าวเกิดขึ้นจากการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ในเวลาก่อนการใช้อำนาจหรือทำหน้าที่ อาทิ เจ้าพนักงานที่ดินได้รับของขวัญจากนักธุรกิจผู้หนึ่งทุกๆ สิ้นปี ดังนั้น เมื่อนักธุรกิจผู้นั้น ไหว้วาน หรือขอร้อง หรือทำธุรกรรมเกี่ยวกับที่ดิน ย่อมทำให้เจ้าพนักงานที่ดินผู้นั้นเกิดอคติในการใช้อำนาจหรือทำหน้าที่ได้ ซึ่งสามารถทำให้เกิดความเสียหายแก่รัฐในทางอ้อมได้อันถือเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์ส่วนตน

มาตรา 128 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 เป็นบทบัญญัติที่มุ่งควบคุมการกระทำของเจ้าพนักงานของรัฐมิให้กระทำอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์ส่วนตน โดยมีพื้นฐานแนวคิดมาจากเจ้าพนักงานรับสินบน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ซึ่งเดิมเรื่องนี้เป็นเพียงเรื่องทางจริยธรรม ต่อมาได้มีการพัฒนาการทางความคิดและเป็นความผิดทางวินัย แต่ในที่สุดปัจจุบันก็ได้พัฒนาการมาเป็นความผิดทางอาญา²² ซึ่งความผิดตามมาตรา 128 มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 169

²² ปกรณ์ สายเชื้อ, ความผิดฐานรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด: ศึกษาการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 103 และมาตรา 123/2

หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าพนักงานของรัฐในต่างประเทศ

หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าพนักงานของรัฐไม่ได้มีแต่เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น ในต่างประเทศก็มีการกำหนดหลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าพนักงานของรัฐ โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับบริบทหรือสภาพสังคมในประเทศนั้นๆ โดยมีตัวอย่างหลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าพนักงานของรัฐในต่างประเทศ ดังนี้

1. ฮอลแลนด์

การรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่นที่ไม่มีเจตนาติดสินบนและโดยไม่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมในฐานะที่ผู้รับเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งการรับนั้นอยู่ในความสามารถส่วนตัวของเจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้น ส่วนผู้ให้เมื่อประสงค์จะมอบของขวัญแก่ เจ้าพนักงานของรัฐ มีหลักปฏิบัติดังต่อไปนี้

ของขวัญ/ส่วนลด/ค่าโดยสาร

ญาติ สามารถให้ทรัพย์สินนั้นหรือประโยชน์อื่นใดได้โดยไม่จำกัดมูลค่า

เพื่อนสนิท สามารถให้ได้ในโอกาสพิเศษ เช่น วันเกิด มูลค่าไม่เกิน 3,000 เหรียญฮ่องกง (ประมาณ 12,700 บาท) และในโอกาสอื่น ๆ ที่นอกเหนือโอกาสพิเศษ มูลค่าไม่เกิน 500 เหรียญฮ่องกง (ประมาณ 2,120 บาท)

ผู้ประกอบการหรือบริษัท สามารถให้ได้โดยไม่จำกัดมูลค่า

ส่วนบุคคลอื่น สามารถให้ได้ในโอกาสพิเศษมูลค่าไม่เกิน 1,500 เหรียญฮ่องกง (ประมาณ 6,360 บาท) และในโอกาสอื่น ๆ ที่นอกเหนือโอกาสพิเศษ มูลค่าไม่เกิน 250 เหรียญฮ่องกง (ประมาณ 1,060 บาท)

โดยมีเงื่อนไขการให้ ดังนี้ ผู้ให้ต้องไม่เป็นผู้บังคับบัญชา หรือผู้ติดต่อหรือประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่เป็นต้นสังกัดของผู้รับ โดยเป็นการให้ตามความสามารถส่วนตัวของเจ้าพนักงานของรัฐที่ไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ และเป็นการให้ที่เท่าเทียมกับการให้บุคคลอื่นที่มีได้เป็นเจ้าพนักงานของรัฐ

การกู้ยืมเงิน

ญาติ สามารถให้กู้ยืมเงินได้ไม่จำกัดจำนวน

เพื่อนสนิท สามารถให้กู้ยืมเงินได้ไม่เกิน 3,000 เหรียญฮ่องกง ต่อบุคคลต่อโอกาส (ประมาณ 12,700 บาท)

ผู้ประกอบการหรือบริษัท สามารถให้กู้ยืมเงินได้ไม่จำกัดจำนวน

ส่วนบุคคลอื่น สามารถให้กู้ยืมเงินได้ไม่เกิน 1,500 เหรียญฮ่องกง ต่อบุคคลต่อโอกาส (ประมาณ 6,360 บาท)

โดยมีเงื่อนไขของการกู้ยืม ดังนี้ ผู้ให้กู้ต้องไม่เป็นผู้ได้บังคับบัญชาหรือผู้ติดต่อหรือประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่เป็นต้นสังกัดของผู้กู้ เป็นการให้กู้ตามความสามารถส่วนตัวของเจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ หากเป็นการกู้ยืมเงินจากญาติหรือเพื่อนสนิทผู้กู้ต้องชำระคืนภายใน 30 วัน ส่วนการกู้ยืมเงินจากผู้ประกอบธุรกิจหรือบริษัทที่เป็นธุรกิจปกติของผู้ให้กู้ ต้องมีเงื่อนไขการกู้ยืมแบบเดียวกันกับการให้บุคคลอื่นที่มีได้เป็นเจ้าพนักงานของรัฐ²³

2. สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้)

สาธารณรัฐเกาหลีมีกฎหมาย IMPROPER SOLICITATION AND GRAFT ACT หรือที่เรียกว่า Kim Young-ran Act กำหนดมิให้เจ้าพนักงานของรัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้องรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ดังต่อไปนี้

- 2.1 อาหารรับประทานได้ไม่เกิน 30,000 วอน (ประมาณ 840 บาท)
- 2.2 ของขวัญรับได้ไม่เกิน 50,000 วอน (ประมาณ 1400 บาท)
- 2.3 โอกาสแสดงความยินดีได้ไม่เกิน 100,000 วอน (ประมาณ 2,800 บาท)

เว้นแต่เงินหรือประโยชน์อื่นใดที่ญาติของเจ้าพนักงานของรัฐให้และตามที่กฎหมายอื่นกำหนด

อีกทั้งหากรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดเกิน 1,000,000 วอน (ประมาณ 28,000 บาท) ต่อครั้ง หรือ 3,000,000 วอน (ประมาณ 84,000 บาท) ต่อหนึ่งปีงบประมาณจากบุคคลเดียวกัน โดยว่าจะเป็นการให้มาจากกรณีใด เช่น การอุดหนุน การบริจาค ฯลฯ หากละเมิดกฎหมายนี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปีหรือปรับไม่เกิน 30,000,000 วอน (ประมาณ 840,000 บาท)

3. แคนาดา

สำนักผู้ตรวจจรรยาบรรณและผลประโยชน์ทับซ้อนในรัฐสภา (Office of the Conflict of Interest and Ethics Commissioner – CEIC) มีการเผยแพร่ข้อมูลการรับของขวัญหรือการเดินทางของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (House of the Commons) ในเว็บไซต์ของสำนักงานให้สาธารณชนได้รับทราบข้อมูลการเดินทางต่างประเทศมีรายละเอียด เช่น เหตุผลของการเดินทาง รายชื่อผู้สนับสนุนค่าใช้จ่าย มูลค่าของที่ระลึก ค่าเดินทาง และค่าที่พัก เช่นเดียวกับการรับของขวัญที่จะต้องระบุลักษณะสิ่งของที่มอบให้อย่างละเอียด (มูลค่าเกินกว่า 200 ดอลลาร์แคนาดา (5,000 บาท) ต้องแจ้งข้อมูล ชื่อผู้มอบให้ และที่สำคัญคือโอกาสหรือเหตุผลที่มอบให้²⁴

4. โครเอเชีย

โครเอเชีย มีกฎหมายว่าด้วยการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน (Zakon o sprečavanju sukoba interesa) โดยในข้อ 11 ห้ามมิให้เจ้าพนักงานของรัฐรับของขวัญดังนี้

²³ Integrity and Corruption Prevention Guide on Managing Relationship with Public Servants. Independent Commission Against Corruption (ICAC)

²⁴ ริปไตร แสละวงค์ และ เตือนเต่น นิคมบริรักษ์, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, บทวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ. (ฉบับเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2560).

- 1) ห้ามรับของขวัญที่มีมูลค่าเกิน 500 คูนาโครเอเชีย (ประมาณ 2,600 บาท)
- 2) เจ้าพนักงานของรัฐรับตามกรณี 1) หากของขวัญเป็นในรูปแบบเงินสด โดยไม่คำนึงถึงมูลค่า
- 3) การรับของขวัญจากญาติ เพื่อน รวมถึงการรับรางวัลเกียรติยศ ไม่เกี่ยวข้องกับกฎหมายนี้
- 4) ของขวัญที่เจ้าหน้าที่ของรัฐรับไว้มีมูลค่าเกิน 500 คูนาโครเอเชีย (ประมาณ 2,600 บาท) ให้ตกเป็นสิทธิของรัฐ

5. มาเลเซีย

ประเทศมาเลเซีย ไม่มีกฎหมายห้ามรับทรัพย์สินไว้เป็นการเฉพาะ แต่มีแนวทางการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้ คือ ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรับของขวัญเกินมูลค่า ร้อยละ 25 ของเงินเดือน หรือไม่เกิน 500 ริงกิต (ประมาณ 4,000 บาท) อย่างใดอย่างหนึ่งที่มีมูลค่าต่ำกว่าถ้าของขวัญมีมูลค่าเกินที่กำหนดไว้ให้รายงานผู้บังคับบัญชา แต่สามารถรับของขวัญที่มีมูลค่าเกิน 500 ริงกิต (ประมาณ 4,000 บาท) ได้ในบางกรณี อาทิ งานแต่งงาน การเกษียณอายุ เป็นต้น²⁵

6. เวียดนาม

ประเทศเวียดนามได้มีข้อตกลงกับเจ้าพนักงานของรัฐ โดยห้ามเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด แต่มีข้อยกเว้นให้เจ้าพนักงานของรัฐสามารถรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดได้ ในช่วงเทศกาล วันสำคัญ หรือโอกาสพิเศษ อาทิ วันปีใหม่ งานแต่งงาน งานศพ หรือการรับจากการเยี่ยมเจ้าพนักงานของรัฐที่มีอาการป่วย และทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดนั้นต้องมีมูลค่าไม่เกิน 500,000 ดอง (ประมาณ 720 บาท) โดยถ้าทรัพย์สินที่ได้รับมีมูลค่าเกิน 500,000 ดอง (ประมาณ 720 บาท) จะต้องรายงานต่อผู้บังคับบัญชา²⁶

7. ไต้หวัน

ประเทศไต้หวันมีแนวทางในการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดให้กับเจ้าพนักงานของรัฐในประเทศ โดยห้ามเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลหรือองค์กรที่มีส่วนได้เสียในการปฏิบัติหน้าที่ และเจ้าพนักงานของรัฐสามารถรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่นได้ ดังนี้

- 1) มีมูลค่าน้อยกว่า: 500 ดอลลาร์ไต้หวัน (ประมาณ 540 บาท)
- 2) สำหรับโอกาสพิเศษบางอย่างเช่นงานหมั้น งานแต่งงาน การเกษียณและโอกาสอื่น ๆ กำหนดมูลค่าของขวัญแต่ละชิ้นต้องไม่เกิน 3,000 ดอลลาร์ไต้หวัน (ประมาณ 3,250 บาท)

²⁵ <http://www.sprm.gov.my/index.php/en/gift-enquiry?templateStyle=21>

²⁶ <http://www.nortonrosefulbright.com/knowledge/publications/121088/business-ethics-and-anti-corruption-laws-vietnam>

ทั้งนี้ มูลค่ารวมของของขวัญที่ได้รับจากแหล่งเดียวกันในหนึ่งปีต้องไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์ไต้หวัน (ประมาณ 11,000 บาท)²⁷

8. มองโกเลีย

ประเทศมองโกเลีย เจ้าพนักงานของรัฐไม่สามารถรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ได้ แต่ในกรณีที่เจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินที่ไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ในครั้งเดียวมีมูลค่าเท่ากับหรือมากกว่าเงินเดือน 1 เดือน หรือมีมูลค่ามากกว่าเงินเดือน 3 เดือน ในระยะเวลา 1 ปี จะต้องรายงานผู้บังคับบัญชาภายใน 30 วัน อีกทั้ง ในกรณีที่ทรัพย์สินมีมูลค่าเกินเงินเดือน 6 เดือนจะต้องตกเป็นของหน่วยงานของรัฐ ถ้าเจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นต้องการทรัพย์สินคืนจะต้องจ่ายเงินให้รัฐเป็นจำนวนเทียบเท่าเงินเดือน 6 เดือน ของเจ้าพนักงานของรัฐ²⁸

หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าพนักงานของรัฐ ตามมาตรา 128 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

มาตรา 128 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 เป็นบทบัญญัติเพื่อป้องกันมิให้มีการรับสินบนเป็นกฎหมายที่มีลักษณะเป็นการปอมนปราม โดยเป็นบทบัญญัติห้ามเจ้าพนักงานของรัฐและผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าพนักงานของรัฐมาแล้วยังไม่ถึง 2 ปี รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากผู้ใดที่นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์ อันควรได้รับตามกฎหมาย เว้นแต่เป็นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด แต่มิให้ใช้บังคับกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุพการี ผู้สืบสันดานหรือญาติที่ให้ตามประเพณีหรือตามธรรมจรรยาตามฐานานุรูป²⁹ ผู้ที่กระทำอันเป็นการฝ่าฝืน ให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามมาตรา 129 และมีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 169

²⁷ <https://globalcompliance.com/anti-corruption/anti-corruption-in-taiwan/>

²⁸ <http://lehmanlaw.mn/blog/tag/parliament/>

²⁹ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

มาตรา 128 ห้ามมิให้เจ้าพนักงานของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากผู้ใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เว้นแต่การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุพการี ผู้สืบสันดาน หรือญาติที่ให้ตามประเพณี หรือตามธรรมจรรยาตามฐานานุรูป

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าพนักงานของรัฐมาแล้วยังไม่ถึงสองปีด้วยโดยอนุโลม

หลักเกณฑ์

- 1) ห้ามเจ้าพนักงานของรัฐและผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าพนักงานของรัฐมาแล้วยังไม่ถึง 2 ปี
- 2) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากผู้ใดที่นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
- 3) เว้นแต่ เป็นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด
- 4) มิให้ใช้บังคับกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุพการี ผู้สืบสันดานหรือญาติที่ให้ตามประเพณีหรือตามธรรมจรรยาตามฐานานุกรม

1) เจ้าพนักงานของรัฐ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 4 ได้นิยามคำว่า “เจ้าพนักงานของรัฐ” หมายถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และคณะกรรมการ ป.ป.ช.³⁰ ซึ่งจากคำนิยาม “เจ้าพนักงานของรัฐ” สามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ของรัฐ หมายถึง

- (1) ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ
- (2) ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐหรือในรัฐวิสาหกิจ
- (3) ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (4) เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่
- (5) เจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ
- (6) กรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ
- (7) บุคคลหรือคณะบุคคลบรรดาซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้ใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองที่จัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐ

³⁰ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

มาตรา 4 “เจ้าพนักงานของรัฐ” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และคณะกรรมการ ป.ป.ช.

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐหรือในรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ หรือเจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ และให้หมายความรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ และบุคคลหรือคณะบุคคลบรรดาซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้ใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองที่จัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐด้วย แต่ไม่รวมถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และคณะกรรมการ ป.ป.ช.

2. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หมายถึง

- (1) นายกรัฐมนตรี
- (2) รัฐมนตรี
- (3) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (4) สมาชิกวุฒิสภา
- (5) ข้าราชการการเมืองอื่นนอกจาก (1) และ (2) ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง

(6) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการรัฐสภา

3. ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 11 ศาลรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 9 คน

4. ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ ยกเว้นคณะกรรมการ ป.ป.ช. และให้หมายความรวมถึงผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ดังนั้น ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 12 ดังนี้³¹

- (1) คณะกรรมการการเลือกตั้ง
- (2) ผู้ตรวจการแผ่นดิน
- (3) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
- (4) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- (5) ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

5. คณะกรรมการ ป.ป.ช. หมายความว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 232 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการ จำนวน 9 คน

ข้อสังเกตเกี่ยวกับเจ้าพนักงานของรัฐ

1. เจ้าพนักงานของรัฐ ต้องเป็นเจ้าพนักงานของรัฐไทย เนื่องจากคำนิยาม “เจ้าพนักงานของรัฐ” ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 4 หมายถึง ข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานในส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือกิจการอื่นของรัฐไทย ประกอบกับ คำนิยาม “เจ้าพนักงานของรัฐ” มิได้หมายความรวมถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือ เจ้าหน้าที่ของ

³¹ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

มาตรา 4 “ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติยกเว้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. และให้หมายความรวมถึงผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินด้วย ยกเว้นกรณีตามมาตรา 11 (1)

องค์การระหว่างประเทศ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือ เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ³² จึงไม่อยู่ในความหมายเจ้าพนักงานของรัฐ ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 แต่อย่างไรก็ตาม หากเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือ เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศมาปฏิบัติงานในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ อาจถือเป็นเจ้าพนักงานของรัฐที่ต้องถูกบังคับ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 ได้

2. ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ตามมาตรา 4 แม้มิได้ถูกกำหนดตามความหมายของ “เจ้าพนักงานของรัฐ” แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ถือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งอยู่ในความหมายของเจ้าพนักงานของรัฐ

2) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากผู้ใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

“รับ” คือ การถือเอาสิ่งของที่ผู้อื่นส่งมาให้, การได้รับทรัพย์สินหรือครอบครองประโยชน์อื่นใดจากผู้อื่นแล้ว ซึ่งการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ตามมาตรา 128 สามารถกระทำได้หลายรูปแบบ อาทิ การรับจากการมอบให้ การรับโอนทรัพย์สิน ชำระค่าอาหารให้ การรับโอนสิทธิต่างๆ เป็นต้น

“ทรัพย์สิน” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 138 ทรัพย์สิน หมายความว่า รวมทั้งทรัพย์สินและวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ เช่น เงิน ทอง เพชร บ้าน รถ เป็นต้น และทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ เช่น หุ่น ตราสารหนี้ พันธบัตร รวมถึงสิทธิตามที่กฎหมายคุ้มครอง เช่น ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เป็นต้น

“ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้” ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าพนักงานของรัฐ พ.ศ. 2563 ได้นิยามคำว่า “ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้” หมายถึง สิ่งที่มีมูลค่า ได้แก่ การลดราคา การรับความบันเทิง การรับบริการ การรับการฝึกอบรม หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน อาทิ การปลดเปลื้องหนี้สิน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1425/2510) การชำระค่าอาหาร (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 410/2524)

³² พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

มาตรา 4 “เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ” หมายความว่า ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งด้านนิติบัญญัติ บริหาร ปกครอง หรือตุลาการ ของรัฐต่างประเทศ และบุคคลใด ๆ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ให้แก่รัฐต่างประเทศ รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่สำหรับหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ไม่ว่าจะโดยการแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง มีตำแหน่งประจำหรือชั่วคราว และได้รับเงินเดือนหรือค่าตอบแทนอื่นหรือไม่ก็ตาม

“เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ” หมายความว่า ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในองค์การระหว่างประเทศ หรือผู้ได้รับมอบหมายจากองค์การระหว่างประเทศให้ปฏิบัติหน้าที่ในนามขององค์การระหว่างประเทศนั้น

“ผู้ใด” เป็นคำใช้แทนคนหรือบุคคล โดยกฎหมายได้แบ่งประเภทของบุคคลไว้ 2 ประเภท คือ บุคคลธรรมดา กับนิติบุคคล

ส่วนคำว่า “นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย กฎ หรือ ข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย” แปลความได้ว่า ห้ามเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่มีใช้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย หรือ ห้ามเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยปราศจากมูลอันจะอ้างกฎหมาย เนื่องจาก มาตรา 128 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้เจ้าพนักงานของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากผู้ใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย...” และต่อด้วยประโยคซึ่งเป็นข้อยกเว้นของมาตรา 128 ว่า “เว้นแต่ การรับเว้นแต่การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา...”

ประกอบกับคำพิพากษาของศาลใช้คำว่า “...เป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคล นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันควรได้ตามกฎหมาย...” (คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ คดีหมายเลขแดงที่ 9849/2561) (คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 5 คดีหมายเลขแดงที่ 695/25621) (คำพิพากษาศาลฎีกา คดีหมายเลขแดงที่ 63/2561)

ดังนั้น หลักของมาตรา 128 คือ ห้ามเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่มีใช้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย ซึ่งการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย อาทิ รับเงินเดือน เงินประจำตำแหน่งตามกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน เงินปันผลสหกรณ์ออมทรัพย์ ตามกฎหมายสหกรณ์ เบี้ยเลี้ยงตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ เป็นต้น

3) ข้อยกเว้น การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 วรรคแรก กำหนดว่า “...เว้นแต่การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด...” ซึ่งเป็นข้อยกเว้นที่ให้เจ้าพนักงานของรัฐสามารถรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ที่นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันควรได้ตามกฎหมาย ต้องเป็นการรับ “โดยธรรมจรรยา” ตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด โดยประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าพนักงานของรัฐ พ.ศ. 2563 ข้อ 4 ได้กำหนดความหมายของ “การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา” หมายความว่า การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากบุคคลที่ให้แก่กันในโอกาสเทศกาลหรือวันสำคัญ

และให้หมายความรวมถึง การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ในโอกาส การแสดงความยินดี การแสดงความขอบคุณ การต้อนรับ การแสดงความเสียใจ หรือการให้ ตามมารยาทที่ถือปฏิบัติกันในสังคม” ซึ่งเป็นเงื่อนไขให้เจ้าพนักงานของรัฐสามารถรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดได้ตามข้อยกเว้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128

ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมจรรยาของเจ้าพนักงานของรัฐ พ.ศ. 2563 ข้อ 6 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา 2 กรณี ดังนี้

1) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากผู้ใดซึ่งมิใช่ญาติ ที่มีราคาหรือมูลค่าในการรับจากแต่ละบุคคล แต่ละโอกาสไม่เกิน 3,000 บาท³³ เป็นการรับ จากบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ญาติ ในแต่ละบุคคล แต่ละโอกาสได้ไม่เกิน 3,000 บาท ซึ่งคำว่า “ญาติ” ตามประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมจรรยาของเจ้าพนักงานของรัฐ พ.ศ. 2563 หมายความว่า พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือ ร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน ลุง ป้า น้า อา คู่สมรส ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของคู่สมรส บุตรบุญธรรมหรือผู้รับบุตรบุญธรรม ซึ่งเห็นได้ว่าคำว่า “ญาติ” ครอบคลุมไปถึงผู้บุพการีหรือ ผู้สืบสันดานของคู่สมรส แต่ไม่รวมถึงบุตรบุญธรรมหรือผู้รับบุตรบุญธรรมของคู่สมรส

ส่วนผู้บุพการีกับผู้สืบสันดาน แม้ไม่ได้อยู่ในความหมายของคำว่า “ญาติ” แต่ได้บัญญัติไว้ โดยเฉพาะแล้ว ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 วรรค 2

ดังนั้น ข้อยกเว้นของเจ้าพนักงานทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ จากผู้ใดซึ่งมิใช่ญาติที่มีราคาหรือมูลค่าในการรับจากแต่ละบุคคล แต่ละโอกาสไม่เกิน 3,000 บาท หลักเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

1. เจ้าพนักงานของรัฐ
2. รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมจรรยา
3. ที่มีญาติ
4. ที่มีราคาหรือมูลค่าในการรับจากแต่ละบุคคลแต่ละโอกาสไม่เกิน 3,000 บาท

³³ ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าพนักงานของรัฐ พ.ศ. 2563 ข้อ 6 เจ้าพนักงานของรัฐจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาได้ ดังต่อไปนี้

- (1) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากผู้ใดซึ่งมิใช่ญาติที่มีราคาหรือมูลค่าในการรับจากแต่ละบุคคล แต่ละโอกาสไม่เกินสามพันบาท
- (2) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ที่การให้นั้นเป็นการให้ในลักษณะให้กับบุคคลทั่วไป

หรือการให้ตามมารยาทที่ถือปฏิบัติกันในสังคมด้วย (เทียบเคียงความหมาย “การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา” ตามประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าพนักงานของรัฐ พ.ศ. 2563”

2. **“ฐานานุกรม”** มีความหมายว่า สมควรแก่ฐานะ ดังนั้น การพิจารณาฐานานุกรมของบุพการี ผู้สืบสันดาน หรือญาติซึ่งเป็นผู้ให้ ต้องพิจารณาว่าเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลดังกล่าวตามประเพณี หรือตามธรรมจรรยาที่สมควรแก่ฐานะของผู้ให้หรือไม่

สาระสำคัญ

เจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128

มาตรา 128 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 เป็นบทบัญญัติห้ามเจ้าพนักงานของรัฐและผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าพนักงานของรัฐมาแล้วยังไม่ถึง 2 ปี รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากผู้ใดที่นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้รับตามกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เว้นแต่ เป็นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด โดยประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าพนักงานของรัฐ พ.ศ. 2563 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาได้ 2 กรณี ดังนี้

1) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากผู้ใดซึ่งมีโชัญชาติที่มีราคาหรือมูลค่าในการรับจากแต่ละบุคคล แต่ละโอกาสไม่เกิน 3,000 บาท

2) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ที่การให้นั้นเป็นการให้ในลักษณะให้กับบุคคลทั่วไป

หากเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือมีราคาหรือมีมูลค่ามากกว่าที่กำหนด โดยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องรับไว้เพื่อรักษาไมตรี มิตรภาพ หรือความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล ต้องแจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดตามรายงานตามแบบแนบท้ายประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับสิ่งนั้นไว้ ต่อหัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หรือผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานอื่นของรัฐ ผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอน

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา แล้วแต่กรณี เพื่อให้วินิจฉัยว่ามีเหตุผลความจำเป็น ความเหมาะสม และสมควรที่จะให้เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดนั้นไว้เป็นสิทธิของตนหรือไม่ กรณีผู้มีอำนาจวินิจฉัยดังกล่าว มีคำสั่งว่าไม่สมควรรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดดังกล่าว ก็ให้คืนแก่ผู้ให้โดยทันที ในกรณีที่ไม่สามารถคืนให้ได้ ให้ส่งมอบให้เป็นสิทธิของหน่วยงานที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นสังกัดโดยเร็ว

เมื่อได้ดำเนินการดังกล่าวแล้ว ให้ถือว่าเจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นไม่เคยได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์ อื่นใดดังกล่าว

ทั้งนี้ มิให้ใช้บังคับกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุพการี ผู้สืบสันดาน หรือญาติที่ให้ตามประเพณี หรือตามธรรมเนียมจรรยาตามฐานานุกรม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 วรรค 2 ซึ่งเจ้าพนักงานของรัฐสามารถรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากบุพการี ผู้สืบสันดาน หรือญาติได้ตามประเพณี หรือตามธรรมเนียมจรรยาและสมควรแก่ฐานะของผู้ให้

ข้อสังเกต เจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดมาตรา 128 ต้องมีเหตุแห่งรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแล้วแต่กรณี ดังนี้

1. ตามกฎหมาย กฏ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
2. ตามธรรมเนียมจรรยา
3. ตามประเพณี

การกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติ มาตรา 128

เจ้าพนักงานของรัฐที่การกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติ มาตรา 128 ให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามมาตรา 129 และมีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 169

ความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 เป็นความผิดเมื่อเจ้าพนักงานของรัฐกระทำการที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติ มาตรา 128 เนื่องจากบัญญัติว่า “ห้ามเจ้าพนักงานของรัฐ...” ประกอบกับ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 169 ซึ่งเป็นบทกำหนดโทษของมาตรา 128 บัญญัติว่า “เจ้าพนักงานของรัฐผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 128 ต้องระวางโทษ...” **โดยมิต้องมีเจตนาพิเศษ หรือ เจตนาทุจริต**

ดังนั้น หากเจ้าพนักงานของรัฐรับสินบนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ย่อมเป็นความผิดตามมาตรา 128 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ไปในตัว เนื่องจากเป็นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันควรได้ตามกฎหมาย

เจ้าพนักงานเรียกรับเงินจากผู้รับจ้างช่วงติดตั้งและปรับปรุงไฟฟ้าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำเลยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ควบคุมงานติดตั้งและปรับปรุงไฟฟ้าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโทรศัพท์ไปหาผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้รับจ้างช่วงจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ในการติดตั้งและปรับปรุงไฟฟ้าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดังกล่าว บอกว่ามีความจำเป็นต้องใช้เงินเนื่องจากบุตรสาวจะเปิดภาคการศึกษาขอให้โอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากของบุตรสาวของจำเลย ผู้เสียหายวางงานที่ทำอาจมีปัญหาและถูกกลั่นแกล้ง ซึ่งอาจทำให้เกิดสัญญาและจะถูกยกเลิกสัญญา หรือถูกปรับ จึงโอนเงินเข้าบัญชีลูกสาวจำเลยจำนวน 20,000 บาท ต่อมาจำเลยโทรศัพท์หาผู้เสียหายบอกว่าจะไปดูงานต่างประเทศกับคณะ ยังไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และเรียกร้องเงินจากผู้เสียหายอีกจำนวนหนึ่ง แต่ผู้เสียหายได้ต่อรองเหลือ 40,000 บาท ผู้เสียหายได้มอบเงินจำนวนดังกล่าวให้แก่จำเลย โดยผู้เสียหายไม่ยินดีที่จะมอบให้ เหตุที่มอบให้เนื่องจากเกรงว่างานที่ทำจะมีปัญหา ขณะที่ให้เงินแก่จำเลยงานของผู้เสียหายยังไม่เสร็จสมบูรณ์ หลังจากนั้นผู้เสียหายได้ทำงานแล้วเสร็จและส่งมอบงานติดตั้งและปรับปรุงไฟฟ้าดังกล่าว

คดีนี้ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น ว่า จำเลยมีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงาน เรียกรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 กับเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย ตามพ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการทุจริตพ.ศ. 2542 มาตรา 103 หรือมาตรา 128 แห่ง พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 (คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 5 คดีหมายเลขแดงที่ 695/2561)

เจ้าพนักงานของรัฐเรียกรับส่วนแบ่งจากเงินโบนัส

นาย ม. ตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งมีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายรับผิดชอบ การบริหารราชการ ตลอดจนมีอำนาจอนุมัติจ่ายเงินประโยชน์ตอบแทนอื่นเป็นกรณีพิเศษ ได้อนุมัติเบิกจ่ายเงิน ประโยชน์ตอบแทนอื่นเป็นกรณีพิเศษประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 เป็นเงินจำนวน 1,151,172 บาท เพื่อจ่ายให้แก่บุคลากรที่มีสิทธิได้รับเงินดังกล่าว รวม 28 คน นาย ม. ได้เรียกส่วนแบ่งเงินประโยชน์ตอบแทนอื่นเป็นกรณีพิเศษจากบุคลากรที่มีสิทธิรับเงิน 10% ซึ่งหากตกลงยินยอมก็จะลงนามในเช็ค ผู้มีสิทธิได้รับเงินเกรงว่าจะไม่ได้รับเงินหรือได้รับเงินดังกล่าวล่าช้าและอาจถูกกลั่นแกล้งในการปฏิบัติงาน จำต้องยอมตกลงจ่ายเงินให้แก่ นาย ม. รวมเป็นเงิน

105,218.75 บาท จากนั้น นาย ม. จึงลงนามในเช็คและโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารของผู้มีสิทธิ์รับเงิน
คดีนี้ ศาลอุทธรณ์พิพากษาว่า การกระทำของ นาย ม. เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์การบริหารส่วนตำบลและผู้มีสิทธิ์ได้รับเงินปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต และเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลนอกเหนือ จากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย หรือกฎ ข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 103 วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา 122 วรรคหนึ่ง (กฎหมายฉบับปัจจุบัน คือ มาตรา 128 มาตรา 169) (**ศาลอุทธรณ์ คดีหมายเลขแดงที่ 9849/2561**)

เจ้าพนักงานของรัฐเรียกค่าดำเนินการโดยมิได้มีตำแหน่งหน้าที่ดำเนินการดังกล่าว

ขณะเกิดเหตุจำเลยดำรงตำแหน่งนักบริหารงานช่างระดับ 7 ทำหน้าที่ผู้อำนวยการกองช่างของเทศบาลตำบล ช. มีหน้าที่บริหารงานในตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงาน จำเลยจึงเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ การที่จำเลยเรียกค่าดำเนินการตัดแต่งต้นไม้สักจากผู้เสียหาย โดยบอกว่าได้รับอนุญาตให้ตัดแต่งได้แล้ว แต่ไม่ได้บอกว่าตนเองเป็นผู้อนุญาต บอกแค่ภาพรวมๆ ว่าได้รับอนุญาตแล้ว ซึ่งผู้เสียหายก็ไม่ได้เข้าใจว่าจำเลยเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่ที่มีอำนาจอนุญาต การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิด ฐานเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่ไม่ควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น แต่การที่จำเลยเรียกค่าดำเนินการจากผู้เสียหายเป็นเงินจำนวน 10,000 บาท โดยที่ผู้เสียหายไม่มีความจำเป็นต้องจ่าย แม้ผู้เสียหายเต็มใจ จะจ่ายให้จำเลยก็ตาม การกระทำของจำเลยเป็นการรับทรัพย์สินจากบุคคล นอกเหนือจากทรัพย์สินอันควรได้ตามกฎหมาย จึงเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคล นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”

คดีนี้ ผู้เสียหายต้องการปลูกอาคารที่อยู่อาศัยซึ่งหน้าของแปลงที่ดินดังกล่าวมีต้นไม้สักขนาดใหญ่ และเกรงว่าเมื่อมีลมพัดมาจะทำให้เศษกิ่งต้นสักหักโค่นลงมาถูกอาคารเสียหาย จึงไปยื่นคำร้องขอตัดแต่งต้นสักดังกล่าวต่อกองช่างของเทศบาลตำบล ช. และกองช่างมีหนังสือขออนุญาตตัดแต่งกิ่งต้นไม้สักไปยังสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงราย จำเลยเป็นผู้อำนวยการกองช่างของเทศบาลตำบล ช. ซึ่งมีได้มีตำแหน่งหน้าที่ในการอนุญาตให้ตัดแต่งต้นสักได้แจ้งแก่ผู้เสียหายว่าได้รับอนุญาตให้ตัดแต่งต้นสักแล้วแต่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง โดยรู้อยู่แล้วว่ายังมีได้รับหนังสืออนุญาตจากสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจอนุญาต

ให้ตัดแต่งต้นสัก ผู้เสียหายหลงเชื่อตกลงว่าจ้างผู้มีชื่อที่จำเลยจัดหามาให้ตัดแต่งต้นสักในราคา 40,000 บาท และจำเลยเรียกรับเงินค่าดำเนินการจากผู้เสียหาย จำนวน 10,000 บาท (คำพิพากษาศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 5 คดีหมายเลขแดงที่ อท.63/2561)

เจ้าพนักงานของรัฐอนุมัติโครงการฝึกอบรมและศึกษาดูงานเป็นเท็จและเบิกจ่ายค่าเดินทางจากงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล

จำเลยดำรงตำแหน่งนายอำเภอ บ. จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มีอำนาจหน้าที่กำกับ ดูแล องค์การบริหารส่วนตำบล บ. อนุมัติโครงการฝึกอบรมและศึกษาดูงาน ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดตรัง จังหวัดสงขลา และจังหวัดสตูล ระหว่างวันที่ 1 - 6 สิงหาคม 2556 ที่เสนอโดยองค์การบริหารส่วนตำบล บ. อันเป็นเท็จ ความจริงเป็นการเดินทางท่องเที่ยวของคณะผู้บริหารและข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล บ. ทั้งนี้ เพื่อนำไปอ้างเบิกจ่ายค่าเดินทางจากงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล บ. โดยจำเลยรู้อยู่แล้วว่าโครงการที่อนุมัตินั้นดำเนินการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่องค์การบริหารส่วนตำบล บ. เจ้าของงบประมาณ และจำเลยร่วมเดินทางไปในโครงการที่อนุมัติดังกล่าว โดยรับเอาค่าโดยสารเครื่องบินเดินทางไปกรุงเทพ - หาดใหญ่ ค่าที่พัก ค่าเรือโดยสาร ค่าอาหาร และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการเดินทางเป็นเงิน 11,000 บาท โดยเบิกจ่ายจากงบประมาณ องค์การบริหารส่วนตำบล บ. อันเป็นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลนอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้รับตามกฎหมาย หรือกฎ ข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติกฎหมาย อันมิใช่การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การเรียกทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่รัฐ พ.ศ. 2543 ดังนี้ การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 (เดิม) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 103 วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา 122 วรรคหนึ่ง, 123/1

(ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง คดีหมายเลขแดงที่ อท.210/2561 คดีหมายเลขดำที่ อท.305/2561)

คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วเห็นว่า จากการไต่สวนไม่ปรากฏพยานหลักฐานว่า การจับสลากรางวัลของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในวันงานปีใหม่ เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2552 มีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ตามประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์ การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2543 ประกอบ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 103 ซ้ำกล่าวหาไม่มีมูล ให้ข้อกล่าวหาดตกไป

(ข่าวการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. วันพฤหัสบดีที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2554)

เจ้าพนักงานของรัฐ รับทรัพย์สินเป็นนาข้าวข้างคู้หนึ่ง มีมูลค่าเกินกว่า 3,000 บาท

เมื่อวันเสาร์ที่ 11 กรกฎาคม 2552 นาย อ. ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้เดินทางไปปฏิบัติราชการในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งในวันดังกล่าวมีผู้มอบนาข้าวข้างจำนวนหนึ่งคู้เพื่อเป็นของขวัญที่ระลึก โดย นาย อ. ได้มอบนาข้าวให้แก่สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ตรวจสอบมูลค่าพร้อมทั้งดำเนินการให้ถูกต้องตามระเบียบและกฎหมาย ต่อมา นาย อ. พิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่สมควรรับนาข้าวดังกล่าวไว้ จึงได้สั่งให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีคืนงานข้างคู้นั้นให้แก่ผู้ให้ ซึ่งผู้ให้ได้รับมอบคืนไปเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2552

คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2452 มาตรา 103 ประกอบประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2543 ข้อ 7 ประกอบข้อ 5 (2) ได้กำหนดว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่นที่มีโชัญชาติซึ่งมีมูลค่าเกินกว่า 3,000 บาท แล้วประสงค์จะรับทรัพย์สินนั้นไว้เป็นสิทธิของตน จะต้องแจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินนั้นต่อผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอน หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา หรือประธานสภาท้องถิ่น แล้วแต่กรณี ในทันที ที่สามารถกระทำได้ เพื่อให้วินิจฉัยว่ามีเหตุผลความจำเป็น ความเหมาะสม และสมควรที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นรับทรัพย์สินนั้นไว้เป็นสิทธิของตนหรือไม่ ดังนั้น การพิจารณาว่า นาย อ. ในฐานะนายกรัฐมนตรี และในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 103 ซึ่งมีโทษตามมาตรา 122 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 หรือไม่นั้น ข้อเท็จจริงจะต้องปรากฏว่า นาย อ. ได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่นซึ่งมีโชัญชาติซึ่งมีมูลค่าเกินกว่า 3,000 บาท แล้วประสงค์จะรับทรัพย์สินนั้นไว้เป็นสิทธิของตน แต่ไม่ได้แจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินนั้นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในฐานะนายกรัฐมนตรี หรือประธานสภาผู้แทนราษฎร ในฐานะสมาชิก

ความผิดฐานเจ้าพนักงานเรียก รับ ยอมจะรับสินบน กับ ความผิดฐานเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจากผู้ใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย

ความผิดฐานเจ้าพนักงานรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 กับความผิดฐานเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 เป็นกรรมเดียวกัน กล่าวคือ ความผิดทั้ง 2 ฐานดังกล่าว เป็นการกระทำโดยมีเจตนามุ่งประสงค์ต่อผลอย่างเดียวกันคือรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยมิชอบหรือนอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ดังนั้น หากเจ้าพนักงานรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ก็ย่อมเป็นความผิดฐานเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ที่นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 ไปในตัว เนื่องจากเจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล ถือเป็นเจ้าพนักงานของรัฐตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 หากรับสินบนอันเป็นการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ย่อมเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 128 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

ตัวอย่างตามคำพิพากษาที่วินิจฉัยว่าความผิดทั้ง 2 ฐาน เป็นความผิดกรรมเดียวกัน

คำพิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 3 คดีหมายเลขแดงที่ อท.6/2561 “... จำเลย มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 103 วรรคหนึ่ง, มาตรา 122 วรรคหนึ่ง การกระทำของจำเลยเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท...”

คดีนี้ จำเลยดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ด. มีอำนาจหน้าที่ในการอนุมัติเบิกจ่ายเงินประโยชน์ตอบแทนอื่นเป็นกรณีพิเศษ ประจำปีงบประมาณ 2556 จำเลยลงนามอนุมัติในบันทึกข้อความและฎีกาเบิกเงินแล้วแต่กลับไม่ลงนามในเช็คที่สั่งจ่ายเงินตามฎีกาดังกล่าว โดยเขียนข้อความในกระดาษสีเหลืองว่า “รอ” และลงชื่อจำเลยปิดไว้ที่สมุดเช็คจากนั้นจำเลยได้เรียกเก็บเงินจากพนักงานและลูกจ้างที่มีสิทธิได้รับเงินดังกล่าวจนกระทั่งพนักงานและลูกจ้างดังกล่าวยอมที่จะให้เงินตามที่เรียกเก็บ จำเลยจึงได้ลงนามในเช็คเพื่อนำไปให้ธนาคารโอนเงินเข้าบัญชีของพนักงานและลูกจ้างแต่ละคน การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินสำหรับตนเองโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 เมื่อปรับบทลงโทษจำเลยตามประมวล มาตรา 149 อันเป็นบทเฉพาะแล้ว จึงไม่ต้องต้องปรับลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ซึ่งเป็นบททั่วไปอีกและยังเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคล นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 103 และ 122

ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 3 ตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ คดีหมายเลขแดงที่ 9849/2561

คำพิพากษาศาลจังหวัดน่าน (สาขาปัว) คดีหมายเลขแดงที่ 245/2560 “จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149, 151 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 103 วรรคหนึ่ง, 122 วรรคหนึ่ง การกระทำของจำเลยเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันลงโทษทุกรวมเป็นกระหนงความผิดไป ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 ฐานเป็นเจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต จำคุก 5 ปี ฐานเป็นเจ้าพนักงานเรียกทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 กับเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลนอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 122 วรรคหนึ่งเป็นกรรมเดียวกัน เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90...”

คดีนี้ จำเลยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ควบคุมงานติดตั้งและปรับปรุงไฟฟ้าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโทรศัพท์ไปหาผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้รับจ้างช่วงจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในการติดตั้งและปรับปรุงไฟฟ้าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดังกล่าว บอกว่ามีความจำเป็นต้องใช้เงินเนื่องจากบุตรสาวจะเปิดภาคการศึกษาขอให้โอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากของบุตรสาวของจำเลย ผู้เสียหายเกรงว่างานที่ทำอาจมีปัญหาและถูกกลั่นแกล้ง ซึ่งอาจทำให้ผิดสัญญาและจะถูกยกเลิกสัญญา หรือถูกปรับ จึงโอนเงินเข้าบัญชีลูกสาวจำเลยจำนวน 20,000 บาท ต่อมาจำเลยโทรศัพท์หาผู้เสียหายบอกว่าจะไปดูงานต่างประเทศกับคณะ ยังไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และเรียกร้องเงินจากผู้เสียหายอีกจำนวนหนึ่ง แต่ผู้เสียหายได้สำรองเหลือ 20,000 บาท ผู้เสียหายได้มอบเงินจำนวนดังกล่าวให้แก่จำเลย โดยผู้เสียหายไม่ยินดีที่จะมอบให้ เหตุที่มอบให้เนื่องจากเกรงว่างานที่ทำจะมีปัญหา ขณะที่ให้เงินแก่จำเลยงานของผู้เสียหายยังไม่เสร็จสมบูรณ์ หลังจากนั้นผู้เสียหายได้ทำงานแล้วเสร็จและส่งมอบงานติดตั้งและปรับปรุงไฟฟ้าดังกล่าว ศาลอุทธรณ์ภาค 5 พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น ตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 5 คดีหมายเลขแดงที่ 695/2561

การกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 เป็นการที่เจ้าพนักงานรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ หรือทุจริตเป็นเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นกรรมเดียวกับความผิดฐานเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย มาตรา 128 กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 149 เป็นการกระทำฝ่าฝืนมาตรา 128 อยู่ในตัว แม้เจ้าพนักงานของรัฐรับสินบน โดยอาศัยโอกาสตามธรรมดาจรรยา ก็ไม่อาจเข้าข่ายเว้นตามมาตรา 128 วรรคหนึ่ง เนื่องจากสินบนตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 149 เป็นทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่มิชอบด้วยกฎหมาย จึงไม่อาจเป็นทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามมาตรา 128 ได้

ข้อควรพิจารณาความผิดฐานเจ้าพนักงานรับสินบน กับ ความผิดฐานเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย

1. บางกรณีเป็นความผิดสำเร็จตามประมวลกฎหมายมาตรา 149 แต่อาจไม่เป็นความผิดตามมาตรา 128 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

ประมวลกฎหมายมาตรา 149 บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือ

ประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าจะการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบในหน้าที่ ต้องระวางโทษ...” ซึ่งเจ้าพนักงานเพียง “เรียก” สินบนก็เป็นความผิดสำเร็จแม้ยังไม่ได้รับสินบนก็ตาม³⁵

แต่ความผิดตามมาตรา 128 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 เจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย จะต้องเป็นกรณี “รับ” ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ดังนั้น หากเจ้าพนักงานเพียงแค่เรียกสินบนก็เป็นความผิดสำเร็จ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 แต่ไม่เป็นความผิดตามมาตรา 128 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 จะเป็นกรรมเดียวกับความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 ได้ เฉพาะกรณี เจ้าพนักงาน “รับ” สินบน

2. บางกรณีไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 แต่อาจเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128

ความผิดฐานเจ้าพนักงานรับสินบน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ต้องพิจารณาถึงตำแหน่ง หรืออำนาจ หรือหน้าที่ หรือความเป็นเจ้าพนักงาน ในการรับสินบนเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง หากแต่มิใช่เจ้าพนักงานได้เรียก รับ ยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยมิชอบ ย่อมไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 **ตั้งคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 514/2536** “จำเลยรับราชการในตำแหน่งสหกรณ์อำเภอได้รับแต่งตั้งจากคณะกรรมการสหกรณ์การเกษตร ส. ให้เป็นกรรมการออกข้อสอบและตรวจข้อสอบคัดเลือกพนักงานบัญชีเพื่อบรรจุเข้าทำงานในสหกรณ์การเกษตร ส. สหกรณ์การเกษตร ส. เป็นนิติบุคคลแยกต่างหากมิใช่หน่วยงานในกรมส่งเสริมสหกรณ์ที่จำเลยจะต้องรับผิดชอบโดยตรงและมติของคณะกรรมการสหกรณ์ดังกล่าวก็ไม่มีระเบียบของทางราชการว่าให้ทำได้และจำเลยจะต้องปฏิบัติตาม ทั้งการเป็นกรรมการสอบก็มิใช่หน้าที่และความรับผิดชอบของสำนักงานสหกรณ์อำเภอตามระเบียบที่วางไว้ แม้จำเลยจะได้เรียกเอาเงิน 40,000 บาท เพื่อช่วยเหลือให้นางสาว อ. สอบได้ และได้รับการบรรจุแต่งตั้ง ก็มีใช่เป็นเจ้าพนักงานกระทำการในตำแหน่ง จำเลยไม่มีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานเรียกรับทรัพย์สินโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง”

จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 514/2536 จำเลยไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 เนื่องจากการเรียกเอาเงิน 40,000 บาท ของสหกรณ์อำเภอเป็นเรื่องนอกหน้าที่ นอกตำแหน่ง แต่จากกรณีดังกล่าวอาจเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบ

³⁵ อ้างแล้วหน้าที่ 22

รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 ได้ เนื่องจากตำแหน่งสหกรณ์อำเภอเป็นเจ้าพนักงานของรัฐได้เรียกเอาเงิน 40,000 บาท เพื่อช่วยเหลือให้นางสาวอ.سوبได้และได้รับการบรรจุแต่งตั้งในสหกรณ์การเกษตร ส. อาจเป็นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย หรือมีเจตนาไม่สุจริต ก็อาจเป็นความผิดฐานเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่น นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128

**การดำเนินคดีฐานความผิดเจ้าพนักงานรับสินบนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149
ควรพิจารณาฐานความผิดเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่
นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์ อันควรได้ตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128**

การดำเนินคดีที่พบว่ามิูลความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 แล้ว ควรพิจารณาความผิดฐานเจ้าพนักงานของรัฐฝ่าฝืนบทบัญญัติห้ามมิให้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย หรือกฎ ข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 ประกอบมาตรา 169 ด้วย เนื่องจากบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 เป็นบทบัญญัติเพื่อป้องกันการกระทำความผิดฐานเจ้าพนักงานรับสินบนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ซึ่งหากกรณีนี้มีมูลความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ก็มีมูลความผิดที่เป็นการกระทำฝ่าฝืนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 ประกอบมาตรา 169 ด้วย และอีกประการหนึ่งคือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 เป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับกับเจ้าพนักงานของรัฐทุกคน ทุกตำแหน่ง มิได้ใช้บังคับแต่เฉพาะกับเจ้าพนักงานเท่านั้น ซึ่งจากกรณีตามคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 514/2536 สหกรณ์อำเภอกรรมการออกข้อสอบและตรวจข้อสอบคัดเลือกพนักงานบัญชีและได้เรียกเอาเงิน 40,000 บาท ซึ่งเป็นการกระทำนอกหน้าที่ นอกตำแหน่งไม่ครบองค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 149 แต่การกระทำดังกล่าวก็อาจเป็นความผิดฐานเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคล นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย หรือกฎ ข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 เพื่อเป็นการป้องกันเจ้าพนักงานของรัฐใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งแสวงหาทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่มีขอบ อันนำไปสู่การทุจริตต่อไป

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ความผิดฐานเจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 เป็นการกระทำอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม เป็นกรรมเดียวกับความผิดฐานเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 โดยมีเจตนามุ่งประสงค์ต่อผลอย่างเดียวกันคือรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยมิชอบ หรือนอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย ดังนั้น หากเจ้าพนักงานรับสินบนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ย่อมเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 128 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 อยู่ในตัว เนื่องจากเป็นเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม ความผิดฐานเจ้าพนักงานรับสินบนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 เป็นกรรมเดียวกันกับความผิดฐานเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 ได้โดยเฉพาะเป็นกรณีการ “รับ” รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยสามารถพิจารณาได้ ดังนี้

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 โดยมีองค์ประกอบความผิด ดังนี้

- 1) เจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล
 - 2) เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ
 - 3) เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบ
- ในหน้าที่

ความผิดฐานเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 มีหลักเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- 1) ห้ามเจ้าพนักงานของรัฐและผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าพนักงานของรัฐมาแล้วยังไม่ถึง 2 ปี
- 2) รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากผู้ใดที่นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
- 3) **ข้อยกเว้น** เป็นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด
- 4) **มิให้ใช้บังคับ** กับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุพการี ผู้สืบสันดานหรือญาติที่ให้ตามประเพณีหรือตามธรรมจรรยาตามฐานานุรูป

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149	พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128
<ol style="list-style-type: none"> 1) เจ้าพนักงาน 2) สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ (ส.ส., ส.ว.) 3) สมาชิกสภาจังหวัด 4) สมาชิกสภาเทศบาล 	<ol style="list-style-type: none"> 1) เจ้าพนักงานของรัฐ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ คณะกรรมการ ป.ป.ช. 2) ผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าพนักงานของรัฐมาแล้วยังไม่ถึง 2 ปี
เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ	รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากผู้ใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบในหน้าที่	- ไม่มี -
ข้อยกเว้น -ไม่มี-	ข้อยกเว้น <ul style="list-style-type: none"> - รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด - รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุพการี ผู้สืบสันดาน หรือญาติที่ให้ตามประเพณี หรือตามธรรมจรรยาตามฐานานุรูป
ความผิดสำเร็จเมื่อกระทำความครอบงำประกอบความผิด	ความผิดสำเร็จเมื่อกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติ

การดำเนินคดีความผิดฐานเจ้าพนักงานรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ควรพิจารณาความผิดฐานเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ที่นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 ประกอบ เนื่องจากมีบางกรณีที่บุคคลอาศัยตำแหน่งหน้าที่ที่รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดในตำแหน่งไม่ครบองค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 แต่ได้อาศัยตำแหน่งหน้าที่ที่ตนมีทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยไม่สุจริตหรือปราศจากมูลอันอ้างกฎหมาย ก็อาจเป็นทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย ซึ่งเป็นความผิดฐานรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 ดังนั้น การดำเนินคดีความผิดฐานเจ้าพนักงานรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ควรพิจารณาความผิดฐานเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 ประกอบ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. อายุความความฟ้องคดี ความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 128 มีกำหนดอายุความฟ้องคดี 10 ปี นับแต่วันกระทำความผิด ส่วนความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 มีกำหนดอายุความฟ้องคดี 20 ปี นับแต่วันกระทำความผิด ซึ่งความผิดทั้ง 2 ฐานดังกล่าวเป็นความผิดกรรมเดียวกัน ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 4 ในบางกรณี มีการกล่าวหา ร้องเรียนเกี่ยวกับเจ้าพนักงานรับสินบน ภายหลังที่ได้กระทำความผิดมาแล้วเป็นเวลาหลายปี จึงทำให้อายุความดำเนินคดีและฟ้องคดีลดลงโดยเฉพาะความผิดตามมาตรา 128 ที่มีอายุความที่สั้นกว่า อาจทำให้ความผิดตามมาตรา 128 ขาดอายุความฟ้องคดีไปก่อน ยิ่งหากมีการกล่าวหา ร้องเรียนห่างจากวันที่กระทำความผิดมากเท่าใด ย่อมส่งผลให้เวลาระยะเวลาดำเนินคดีและฟ้องคดีหรืออายุความเหลือน้อยเท่านั้น

ตัวอย่างเช่น พ.ศ. 2560 เจ้าพนักงานกระทำความผิดรับสินบน ต่อมา พ.ศ. 2567 มีการกล่าวหา ร้องเรียน ดังนั้น ความผิดตามมาตรา 128 ต้องฟ้องคดีภายใน พ.ศ. 2570 (มีระยะเวลาดำเนินคดีและฟ้องคดี 3 ปี) ส่วนความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ต้องฟ้องคดีภายใน พ.ศ. 2580 (มีระยะเวลาดำเนินคดีและฟ้องคดี 13 ปี)

ดังนั้น การดำเนินคดีความผิดทั้ง 2 ฐานมีจึงควรคำนึงเรื่องของอายุความฟ้องคดีประกอบ

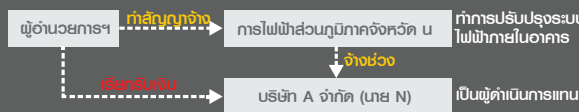
2. การส่งเสริมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 131 ถึงมาตรา 135 เป็นการคุ้มครองช่วยเหลือผู้กล่าวหา ผู้เสียหาย ผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษ ผู้ให้ถ้อยคำ ผู้แจ้งเบาะแสหรือข้อมูล หรือคุ้มครองผู้แจ้งถ้อยคำหรือเบาะแสไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญา หรือคุ้มครองเจ้าพนักงานของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดเพราะถูกผู้บังคับบัญชาสั่งการ รวมถึงการกันผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดกับเจ้าพนักงานของรัฐไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี ซึ่งความผิดตามมาตรา 128 เป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนั้น ผู้กล่าวหา ผู้เสียหาย ผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษ ผู้ให้ถ้อยคำ ผู้แจ้งเบาะแสหรือข้อมูล หรือเจ้าพนักงานของรัฐหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความผิด ตามมาตรา 128 ก็ย่อมได้รับการคุ้มครองช่วยเหลือหรือร้องขอกันตนเองไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดีได้ ตามบทบัญญัติมาตรา 131 ถึงมาตรา 135 ทั้งนี้ เป็นไปตามระเบียบหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

การรับทรัพย์สิน ต่างกัน ? กับ การรับสินบน อย่างไร ?

๖๖ คดีตัวอย่าง ๖๖

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตเพิ่มที่การศึกษาแห่งหนึ่ง ได้รับมอบอำนาจจากเลขธิการ สພງ มีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้าง มีหน้าที่ควบคุมงานและการเบิกจ่ายเงินให้แก่ผู้รับจ้าง

ผู้อำนวยการฯ ได้เรียกเงินจากนาย N โดยอ้างว่าการติดตั้งระบบไฟฟ้าภายในอาคาร มีค่าใช้จ่ายในการดูแลเจ้าหน้าที่หลายฝ่าย โดยเรียกเงิน 2 ครั้ง ดังนี้

- ใ้ก่อนเงินเข้าบัญชีของบุตรสาว จำนวน 20,000 บาท เนื่องจากบุตรสาวกำลังจะเปิดเทอม
- ใ้เรียกเงิน 40,000 บาท เนื่องจากตนเองไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปศึกษาดูงานที่ต่างประเทศ

ผลตามคำพิพากษา

ผู้อำนวยการฯ ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ เรียกรับทรัพย์สินสำหรับตนเองหรือผู้อื่น เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการในตำแหน่ง ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยหน้าที่ มีความผิดตาม ป. อาญา มาตรา 149 และ พ.ร.บ. ป.ป.ช. มาตรา 103 วรรคหนึ่ง, มาตรา 122 วรรคหนึ่ง ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก 10 ปี

ปัจจุบันคือ มาตรา 128

ไม่ว่าคุณ...? จะเรียกมันว่าอะไร

ค่าน้ำร้อนน้ำชา

แป๊ะเจี๊ยะ

เงินใต้โต๊ะ

ส่วย

สินน้ำใจ

ค่าคุ้มครอง

หากเป็นการ
เรียก รับ หรือยอมจะรับ
ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด
โดยมิชอบ เพื่อกระทำการ
หรือไม่กระทำการอย่างใด
ในตำแหน่ง

เป็นความผิดฐานรับสินบน
มีโทษถึงจำคุกและประหารชีวิต

สำนักงานชดกันแห่งผลประโยชน์ | สำนักงาน ป.ป.ช.

เอกสารอ้างอิง

ประมวลข้อมูลเกี่ยวกับจารึกพ่อขุนรามคำแหง. สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร. <http://164.115.27.97/digital/items/show/5487?>

บทวิทยุรายการ “รู้รัก ภาษาไทย” โดย สำนักงานราชบัณฑิตยสภา ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2554.

รายการศิลปะสโมสร. ช่อง THAI PBS. ออกอากาศเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2561

กรมสรรพากร. <https://www.rd.go.th/publish/3459.0.html> (เข้าถึงเมื่อ 5 มกราคม 2564)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ , คู่มือแนวทางการกำหนดมาตรการ ควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคลในการป้องกันการให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศและเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ

หนังสือพิมพ์แนวหน้า, คอร์รัปชัน(จบ) วันอังคาร ที่ 14 กุมภาพันธ์ 2560. https://www.naewna.com/politic/columnist/28452_(เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2564)

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. “หิวคิ้ว”.<http://legacy.orst.go.th/?knowledges> (เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2564)

รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ เรียบเรียง. สารานุกรมการเมืองไทย ฉบับที่ 3 สถาบันพระปกเกล้า.<http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=กินตามน้ำ> (เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2564)

คู่มือแนวทางการกำหนดมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคลในการป้องกันการให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศและเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, คำอธิบายใหม่ : เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญากับการตีความกฎหมายและแนวทางการร่างกฎหมาย.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 186/2544 เรื่อง สถานะทางกฎหมายของพนักงานของรัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขตามประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539.

ชาติรี สุวรรณิน, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, รวมคำบรรยาย ภาคหนึ่ง สมัยที่ 70 ปีการศึกษา 2560.

ปกรณ์ สายเชื้อ, ความผิดฐานรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด: ศึกษาการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 103 และมาตรา 123/2.

ธิปไตย แสลงวงศ์ และ เตือนเด่น นิคมบริรักษ์, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, บทวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ. (ฉบับเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2560).

คู่มือการป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ตามมาตรา 128 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561, สำนักงาน ป.ป.ช.

คณะผู้จัดทำ

นายสุรพงษ์ อินทรถาวร

รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตแห่งชาติ

นายศักดิ์ชัย จันทรแสงวัฒนา

ผู้อำนวยการสำนักการขัดกันแห่งผลประโยชน์

นายเทอดภูมิ ทศนพิมล

เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตชำนาญการ

นางสาวลิกิโต เทากระแสร์สินธุ์

นิติกรปฏิบัติการ

นางสาวกรณิศ ท้วมทองดี

นิติกรปฏิบัติการ

พิมพ์ครั้งที่ 1 กุมภาพันธ์ 2565

จัดทำโดย

สำนักการขัดกันแห่งผลประโยชน์

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.)

เลขที่ 361 ถนนพหลโยธิน ต.ท่าทราย อ.เมืองนนทบุรี จ.นนทบุรี 11000

โทร. 0 2528 4800

หรือสายด่วน ป.ป.ช. 1205

สำนักงานจัดกันแห่งผลประโยชน์

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.)

เลขที่ 361 ถ.นนทบุรี ต.ท่าทราย อ.เมืองนนทบุรี จ.นนทบุรี 11000

โทร. 0 2528 4800

หรือสายด่วน ป.ป.ช. 1205

www.nacc.go.th